

Превод от английски език

Генерална дирекция „Образование и култура“

Ръководство на потребителя на Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ЕСТК)

Образование и обучение

**„Юрп Директ“ (Europe Direct) е службата, която ще Ви помогне да
намерите отговори
на Вашите въпроси за Европейския съюз**

Безплатен телефон (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Някои мобилни телефонни оператори не позволяват достъп до номера, които започват с 00 800 или таксуват разговорите към този номер.

Повече информация за Европейския съюз можете да намерите в Интернет на адрес <http://europa.eu>.

Каталожните данни могат да бъдат открити в края на настоящата публикация.

Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности, 2009 г.

ISBN: 978-92-79-09728-7

doi: 10.2766/88064

© Европейските общности, 2009 г.

Възпроизвеждането се разрешава, при условие че е посочен източникът.

Отпечатано в Белгия

Отпечатано върху бяла хартия без съдържание на хлор.

Ръководство на потребителя
на Европейската система за трансфер и
натрупване на кредити
(ЕСТК)

Брюксел, 6 февруари 2009 г.

Съдържание

Въведение.....	8
1. ЕСТК и Европейското пространство за висше образование (Болонски процес)	10
2. Основни характеристики на ЕСТК.....	11
3. Подробно за основните характеристики на ЕСТК.....	13
3.1. ЕСТК като система, ориентирана към учещите	13
3.2. ЕСТК и учебни резултати	14
3.3. ЕСТК, нива и дескриптори на нива.....	16
3.4. ЕСТК кредити и учебно натоварване	17
4. Прилагане на ЕСТК във висшите училища	18
4.1. Разпределяне на ЕСТК кредити	18
4.2. Присъждане на ЕСТК кредити.....	22
4.3. Натрупване на ЕСТК кредити и напредък	23
4.4. Прехвърляне на кредити в ЕСТК.....	24
4.5. ЕСТК и учене през целия живот.....	26
5. ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО И ЕСТК.....	29
6. ОСНОВНИ ДОКУМЕНТИ НА ЕСТК	31
6.1. Курсов каталог	31
6.2. Формуляр за кандидатстване на студентите.....	33
6.3. Договор за обучение	34
6.4. Академична справка.....	35
7. ПРЕПРАТКИ КЪМ ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА.....	37
7.1. Кредитни и квалификационни системи.....	37
7.2. Изработване на учебната програма.....	38
7.3. Учебни резултати	39
7.4. Публикации на национално ниво	40
8. РЕЧНИК.....	41
Анекс 1: Приложение на ЕСТК от гледна точка на учещите.....	44
Анекс 2: Предложения към институциите за признаване на периодите на обучение в чужбина в рамките на двустранни споразумения	46
Анекс 3: Оценъчна таблица на ЕСТК.....	48

Съдържание

Анекс 4: Основни документи.....	52
Анекс 5: Преглед на националните разпоредби за броя на учебните часове за академична година	72

Въведение

Ръководството на потребителя на ЕСТК дава насоки за прилагане на Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ЕСТК). То също така представя основните документи на ЕСТК. Ръководството е изготвено в помощ на учещите, академичния и административен персонал във висшите училища, както и други заинтересовани страни.

Ръководството на потребителя от 2009 г. разработва предишната версия от 2005 г. Тя е актуализирана, за да отчете развитията в хода на Болонския процес, нарастващото значение на ученето през целия живот, формулирането на квалификационни рамки и все по-голямото приложение на резултатите от обучението. То е изготвено с помощта на експерти от асоциации на заинтересовани страни и консултанти по въпросите на ЕСТК и е предадено за консултация с асоциациите на заинтересовани страни, експерти от страните членки и Работната група по Болонския процес. Европейската комисия координира процеса по изготвяне и консултации и е отговорна за окончателното формулиране на Ръководството.

ЕСТК¹ е документ, който помага при разработването, описването и провеждането на програми и присъждането на квалификации в системата на висшето образование. Използването на ЕСТК редом с квалификационните рамки, основани на постигнатите резултати, прави програмите и квалификациите по-прозрачни и улеснява признаването на квалификациите. ЕСТК може да се прилага към всички видове програми, независимо от начините за тяхното провеждане (в образователните институции, на работното място), статуса на учещите (редовни, задочни студенти), както и всички видове учене (формално, неформално и самостоятелно).

В първата част на Ръководството ЕСТК е поставена в контекста на Европейското пространство за висше образование, създадено в рамките на Болонския процес. Тази част също така разглежда ролята на ЕСТК в Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование² (наречена Болонска квалификационна рамка в настоящото Ръководство).

Втората част съдържа основните характеристики на ЕСТК. Те включват обобщен преглед на ЕСТК и основните функции на системата, по които съществува широк консенсус. Разделът за основните характеристики на ЕСТК е наличен и като отделна брошура.

Част 3 предоставя подробно обяснение на основните характеристики. Част 4 дава насоки как ЕСТК може да бъде прилагана във висшите училища, докато Част 5 обсъжда как ЕСТК допълва инструментариума на висшите училища за осигуряване на качество в образованието.

---

¹ ЕСТК е създадена първоначално през 1989 г. като пилотна схема в рамките на програмата „Еразъм“, за да улесни признаването на обучението в чужбина на мобилни студенти.

² Болонска работна група за квалификационните рамки (2005 г.) Квалификационна рамка на Европейското пространство за висше образование; http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050218_QF_EHEA.pdf

Последните раздели представят основните документи на ЕСТК, предложения за други материали по въпроси, свързани с ЕСТК, както и речник на термините, използвани в настоящото Ръководство на потребителя.

1. ЕСТК и Европейското пространство за висше образование (Болонски процес)

1. ЕСТК и Европейското пространство за висше образование (Болонски процес)

ЕСТК е кредитна система във висшето образование, използвана в рамките на Европейското пространство за висше образование, което включва всички страни³, ангажирани в Болонския процес.⁴ ЕСТК е един от крайъгълните камъни на Болонския процес.⁵ Повечето страни, участващи в Болонския процес, са въвели ЕСТК по законодателен път за своите системи на висше образование.

Освен всички свои останали цели Болонският процес се стреми към *изграждане на система от кредити като подходящо средство за насърчаване широкото разпространение на мобилността сред студентите*.⁶ ЕСТК допринася за постигането на няколко други цели на Болонския процес:

- ЕСТК кредитите са основен елемент на Болонската квалификационна рамка⁷ в съответствие с Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР).⁸ Според Болонската квалификационна рамка първият и вторият образователен цикъл имат собствен диапазон кредити (виж раздел 3.3.). Съответно ЕСТК кредитите се използват при формулирането на националните квалификационни рамки на висшето образование, които могат да съдържат по-подробно разпределение на кредитите на национално ниво.
- ЕСТК помага на институциите да постигнат целта, свързана с осигуряване на качеството (виж раздел 5). В някои страни ЕСТК е едно от изискванията за акредитация на програми или квалификации във висшето образование.
- ЕСТК също така се използва все повече от институциите на други континенти, като по този начин играе важна роля в нарастващото глобално измерение на Болонския процес.

---

³ В някои страни националните или институционални системи съществуват редом с ЕСТК.

⁴ Понастоящем в Болонския процес участват 46 страни. Пълен списък на страните:

<http://www.bologna2009benelux.org>

⁵ Уебсайт на Секретариата за Болонския процес Бенелюкс 2009 г.:

<http://www.bologna2009benelux.org>

⁶ Пак там.

⁷ За повече информация виж:

<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/OFEHEAMay2005.pdf>

⁸ Препоръка на Европейския парламент и на Съвета за изграждане на Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/rec08_en.pdf), 2008 г. Трите нива на Болонската рамка и поднивето за краткия цикъл на обучение във висшето образование съответстват на нива пет, шест, седем и осем от ЕКР за сектора на висшето образование.

2. Основни характеристики на ЕСТК

ЕСТК

ЕСТК е система за натрупване и трансфер на кредити, ориентирана към учещите, основана на прозрачност на учебните постижения и учебния процес. Тя има за цел да улесни планирането, изпълняването, оценяването, признаването и валидирането на квалификациите и учебните единици, както и мобилността на студентите. ЕСТК се използва широко във формалното висше образование и може да бъде прилагана в други дейности, свързани с ученето през целия живот.

ЕСТК кредити

ЕСТК кредитите се основават на учебното натоварване на студентите, за да се постигнат очакваните учебни резултати. Учебните резултати описват какво се очаква учещият да знае, разбира и да бъде способен да направи след успешното приключване на учебния процес. Те са свързани с дескрипторите на нивата в националните и европейски квалификационни рамки.

Учебното натоварване посочва времето, от което студентите обикновено се нуждаят, за да приключат всички учебни дейности (лекции, семинари, проекти, практически занятия, самоподготовка и изпити), необходими за постигане на очакваните учебни резултати.

60 ЕСТК кредита се предвиждат за една година формално обучение (академична година) и свързаните с нея учебни резултати. В повечето случаи учебното натоварване на студентите варира между 1,500 и 1,800 часа за академична година, като един кредит съответства на 25 до 30 часа работа.

Използване на ЕСТК кредити

Кредитите се разпределят за всички квалификационни или учебни програми, както и за техните образователни компоненти (модули, курсови единици, работа по дисертация, обучителни практики и лабораторна работа). Броят на кредитите, определен за всеки от компонентите, се основава на неговата относителна тежест по отношение необходимото учебно натоварване на студентите, така че да бъдат постигнати учебните резултати във формален контекст.

Кредитите се присъждат на студентите (в редовна или задочна форма на обучение) след приключване на учебните дейности, изисквани от програмата за формално обучение или от отделен образователен компонент, и успешно оценени постигнати учебни резултати. Кредити могат да се натрупват с цел получаване на квалификации, в зависимост от решението на институциите, които присъждат квалификационни степени. Ако студентите са постигнали учебни резултати в друг учебен контекст или рамка (формално, неформално или самостоятелно учене), свързаните с тях кредити могат да бъдат присъждани след успешно оценяване, валидиране или признаване на тези резултати.

Кредитите, присъдени по една програма, могат да бъдат прехвърлени към друга програма, предлагана от същата или друга институция. Това прехвърляне може

2. Основни характеристики на ЕСТК

да се осъществи, ако институцията, която присъжда квалификационните степени, признае кредитите и свързаните с тях учебни резултати. Партньорските институции следва предварително да се договорят относно признаването на периодите на обучение в чужбина.

Трансферът и натрупването на кредити се подпомага от използването на основните документи на ЕСТК (Каталог на курсовете, Формуляр за кандидатстване на студентите, Договор за обучение и Академична справка), както и Дипломно приложение.

3. Подробно за основните характеристики на ЕСТК

Основните характеристики на ЕСТК очертават накратко Европейската система за трансфер и натрупване на кредити. Този раздел предоставя по-подробно обяснение на концепциите и функциите, свързани с ЕСТК. Той освен това показва как тези концепции и функции си взаимодействат и се допълват взаимно, като по този начин осигуряват основните действия на ЕСТК: натрупването и трансфера (които се разглеждат в Раздел 4).

3.1. ЕСТК като система, ориентирана към учещите

Из основните характеристики:
„ЕСТК е система, ориентирана към учещите.“

ЕСТК е система, ориентирана към учещите, тъй като помага на институциите да пренасочат акцента при изготвянето и осъществяването на програмите от традиционните подходи, ориентирани към преподавателите, към подходи, обърнати към нуждите и очакванията на учещите. При традиционните подходи, ориентирани към преподавателите, изискванията към дисциплините, знанието и самият процес на преподаване се считат за основни елементи на образователните програми. При подход, ориентиран към учещите, ученето е в основата при изготвянето и реализирането на учебната програма и дава на учещите по-голям избор по отношение на съдържанието, начина, темповете и мястото на учене.

При такъв подход, ориентиран към учещите, ролята на институциите е да улеснява и подпомага учещите при оформяне на техен собствен път на обучение, както и да ги подпомага при изграждането на техен собствен стил и опит в процеса на учене.

Като използва учебните резултати и учебната натовареност при изготвянето и реализирането на учебната програма, ЕСТК помага да се постави учещият в центъра на образователния процес. Като разпределя кредитите към образователните компоненти, системата улеснява изграждането на гъвкави пътеки за обучение. Нещо повече, ЕСТК, съвместно с квалификационните рамки, основани на постигнатите резултати:

- Установява по-тясна връзка между образователните програми и изискванията на пазара на труда, използвайки учебните резултати, като по този начин подпомага учещите да вземат информирани решения;
- Насърчава по-широк достъп и участие в ученето през целия живот, като прави програмите по-гъвкави и улеснява признаването на предишни постижения;
- Улеснява мобилността в рамките на дадена институция или страна, от институция в институция, от страна в друга страна, както и между

3. Подробно за основните характеристики на ЕСТК

различни образователни сектори и учебни контексти (т.е. формално, неформално и самостоятелно учене).

3.2. ЕСТК и учебните резултати

Из основни характеристики:

„Учебните резултати описват какво учещият се очаква да знае, разбира и да бъде способен да направи след успешното приключване на учебния процес.“

Учебните резултати са проверими индикатори за това, какво учещите, получили конкретна квалификация или приключили програма, или някой от нейните компоненти, се очаква да знаят, разбират и да бъдат способни да направят. По този начин те акцентират върху връзката между преподаването, ученето и оценяването.

Индикаторите, свързани с учебните резултати, обикновено се характеризират с използване на активни глаголи, които изразяват знание, разбиране, приложение, анализ, синтез и оценяване, т.н.⁹

Използването на учебните резултати прави целите на учебните програми още по-ясни и по-лесно разбираеми за студентите, работодателите и други заинтересовани страни. Освен това те улесняват сравнението на квалификациите и признаването на постиженията.

Формулирането на учебните резултати при ЕСТК е основата за оценяване на учебното натоварване и оттук за разпределяне на кредитите. Когато хората, отговорни за съставянето на образователните програми, установят квалификационния профил и очакваните учебни резултати от програмата и нейните компоненти, ЕСТК кредитите им помагат да добият реалистична представа за необходимото учебно натоварване, както и да изберат стратегиите за учене, обучение и оценяване с по-голямо внимание. Заинтересованите страни, като учещи и работодатели, могат да имат полезен принос при формулирането на учебните резултати.

Успешното оценяване на учебните резултати е задължително условие за присъждането на кредити на всеки учещ. Ето защо заявените учебни резултати по програмните компоненти следва винаги да бъдат придружени от ясни и подходящи критерии за оценяване във връзка с присъждането на кредити, което прави възможно да се установи дали учещият е постигнал желаното знание, разбиране и компетентности.

Съществуват два подхода: учебните резултати могат да бъдат представени или като прагови индикатори (които показват минималните изисквания за преминаване), или като писмено изложени отправни точки, които описват какво е типично (показват очакваното ниво на постижения на успешите учещи). Във

⁹ Болонска работна група по квалификационните рамки (2005 г.) „Квалификационна рамка за Европейското пространство за висше образование,“ стр. 38
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf

3. Подробно за основните характеристики на ЕСТК

всеки случай индикаторите за учебните резултати трябва да посочват ясно кой подход се използва.

Подходите, основани на учебните резултати, освен това дават възможност да бъдат оценени знанията, уменията и компетентностите, придобити в контексти, различни от формалното висше образование (неформално и самостоятелно учене), да бъдат присъдени кредити и съответно да бъдат признати за целите на присъждане на квалификация (виж раздел 4.5).

Фигура 1 – „Учебни резултати“ и „Компетентности“, дефинирани в контекста на Европейското висше образование:

В Европа се използват редица термини, свързани с „учебните резултати“ и „компетентности“, които имат различни конотации на значението и битуват в различни референтни рамки. При всички случаи обаче те са свързани с това, какво учещият трябва да знае, разбира и може да прави в края на обучението. Тяхната широко разпространена употреба е част от изместването на парадигмата, която поставя учещия в центъра на процеса по придобиване на висше образование. Това изместване е основата на Европейското пространство за висше образование, Болонския процес и ЕСТК.

1. В рамките на Квалификационната рамка за Европейското пространство за висше образование (ЕПВО) (Болонска рамка) учебните резултати (включително компетентности) се разглеждат като обобщени учебни резултати. Рамката се основава на „Дъблинските дескриптори“, разработени от Съвместната инициатива за осигуряване на качество. Тези дескриптори се състоят от общи формулировки на стандартните очаквания или нива на компетентност за постиженията и способностите, свързани с Болонските цикли. Думата „компетентност“ се използва в този случай в широк смисъл, което позволява градиране на способностите или уменията.

http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050218_QF_EHEA.pdf

2. Европейската квалификационна рамка за Учене през целия живот освен това разграничава знания, умения и компетентности. Тя използва следната дефиниция: „Компетентност означава доказана способност за използване на знания, умения и личностни, социални и/или методологични дадености в работни или учебни ситуации, в професионалното и личностното развитие. В контекста на Европейската квалификационна рамка компетентността се описва с оглед степента на поемане на отговорност и самостоятелност.“ В този случай терминът „компетентност“ се разбира по по-ограничен начин - като способност за прилагане на знанията в практиката.

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/rec08_en.pdf

3. Сближаването (на образователните структури в Европа) прави ясно разграничение между учебните резултати и компетентностите, така че да разграничи различните роли на най-важните участници в учебния процес: преподавателите и студентите/учещите. При Сближаването компетентностите представляват динамична комбинация от знания, разбиране, умения, способности и отношения, като се разграничават специфични и общи такива. Развиването на компетентностите е предмет на учебния процес и образователната програма. Според Сближаването учебните резултати изразяват нивото на компетентност, постигнато от учащия. Учебните резултати се формулират от преподавателите, препоръчително на базата на сътрудничество с

3. Подробно за основните характеристики на ЕСТК

външни за институцията и вътрешни заинтересовани страни.
(<http://tuning.unideusto.org/tuningeu> или <http://www.rug.nl/let/tuningeu>)

3.3. ЕСТК, нива и дескриптори на нива

Из основните характеристики:

„Учебните резултати са свързани с дескрипторите на нивата в националните и европейската квалификационна рамка.“

Европейската и националните квалификационни рамки се основават на договорените дескриптори за нивата, като учебните резултати и кредити са обвързани с тези нива. Болонската рамка съгласува дескрипторите за циклите с учебните резултати и диапазоните на кредитите. Дескрипторите за циклите в рамките на Болонския процес са известни като „Дъблински дескриптори“¹⁰:

„Дъблинските дескриптори предлагат обобщени определения на типичните очаквания за постижения и способности, свързани с квалификациите, които представляват края на всеки цикъл в рамките на Болонския процес. Те нямат за цел да дават предписания; те не представляват прагове или минимални изисквания и не са изчерпателни; сходни или еквивалентни характеристики могат да бъдат добавяни или заменяни. Дескрипторите имат за цел да определят същността на цялата квалификация.“¹¹

(За повече информация относно Дъблинските дескриптори виж препратките в библиографията).

ЕСТК кредитите от първите два цикъла от Болонския процес са в следните диапазони¹²:

- Квалификациите по първия цикъл обикновено включват между 180 и 240 ЕСТК кредита.
- Квалификациите от втория цикъл обикновено включват между 90-120 ЕСТК кредита при минимум 60 ЕСТК кредита за ниво от втория цикъл.

Тези кредитни диапазони съответстват на основните характеристики на ЕСТК, според които 60 ЕСТК кредита изразяват учебното натоварване на стандартна пълна академична година¹³ в рамките на формална учебна програма. Това правило важи за всички квалификации във висшето образование, независимо от тяхното ниво.

Националните квалификационни рамки могат да съдържат нива (или непосредствени квалификации) в рамките на трите цикъла на Болонския процес

¹⁰ Пак там, стр. 65

¹¹ Болонска работна група по квалификационните рамки (2005 г.) Квалификационни рамки на Европейското пространство за висше образование, стр. 65
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf

¹² Няма консенсус върху това доколко полезни са кредитите за третия цикъл, но технически е възможно да се определят кредити за всеки цикъл.

¹³ В повечето случаи, учебното натоварване на студентите обхваща между 1500 и 1800 часа за академична година, като един кредит съответства на 25 до 30 часа работа (виж също така Анекс 5).

3. Подробно за основните характеристики на ЕСТК

(напр. кратък цикъл в рамките на първия цикъл). Тези нива позволяват на институциите да структурират конкретна квалификация и да регламентират напредъка чрез тази квалификация.

Кредитите винаги се описват чрез нивото, на което се присъждат, въз основа на нивото на учебните резултати от програмата или отделния компонент. Само кредитите, присъдени към съответното ниво, могат да се натрупват за придобиване на квалификация. Съответното ниво се предвижда в националните или институционалните правила за напредък (виж раздел 4.3).

3.4. ЕСТК кредити и учебно натоварване

Из основните характеристики:

„Учебното натоварване посочва времето, от което студентите обикновено имат нужда, за да приключат всички учебни дейности (лекции, семинари, проекти, практическа работа, самоподготовка и изпити), изисквани за постигането на очакваните учебни резултати.“

Преди оценяването на учебното натоварване, свързано с програмата или образователния компонент, следва да бъдат дефинирани учебните резултати. Учебните резултати са основата за избор на подходящи учебни дейности и последователно оценяване на учебното натоварване, необходимо за тяхното постигане.

Оценяването на учебното натоварване не трябва да се базира само на часовете занятия (т.е. часовете, прекарани от студентите в дейности, ръководени от преподавателския състав). То включва всички учебни дейности, необходими за постигането на очакваните учебни резултати, включително времето, прекарано в самостоятелна работа, задължителни обучителни практики, подготовка за изпити и времето, необходимо за оценяване. С други думи, един семинар или лекция могат да изискват еднакъв брой аудиторни часове, но даден едното може да изисква значително по-голямо учебно натоварване от другото поради различното време, необходимо за самостоятелната подготовка на студентите.

Оценяването на учебното натоварване следва редовно да се прецизира чрез мониторинг и обратна връзка със студентите.

4. Прилагане на ЕСТК във висшите училища

Настоящият раздел дава на институциите за висше образование насоки и пояснения как да осъществят главните стъпки при прилагане на ЕСТК. Целта е да се покаже как ЕСТК може да бъде използвана по най-добрия начин, за да се създаде максимална полза за учещите.

4.1. Разпределяне на ЕСТК кредити

Из основните характеристики:

„Кредитите се разпределят за всички квалификации или учебни програми, както и за техните образователни компоненти (модули, курсови компоненти, работа по дисертация, обучителни практики и лабораторна работа).“

Разпределянето на кредитите е процес по определяне на даден брой кредити за квалификации/програми или образователни компоненти. ЕСТК кредитите се разпределят въз основа на стандартното работно натоварване, необходимо за постигането на необходимите учебни резултати.

Броят кредити, разпределяни за всички квалификации или програми, зависи от националните или институционални разпоредби и съответния цикъл в рамките на Болонския процес (виж раздел 3.3).

Въз основа на основните характеристики на ЕСТК и по-конкретно това, че 60 кредита се разпределят за учебно натоварване в рамките на една академична година, 30 ЕСТК кредита обикновено се разпределят за един семестър, а 20 ЕСТК кредита – за триместър. Квалификациите, за които се предвиждат формални програми с продължителност три пълни академични години, получават 180 ЕСТК кредита.

Всяка академична година, семестър или триместър са разделени на образователни компоненти. Всеки образователен компонент се възприема като самостоятелен и формално структуриран учебен опит (курсова единица, модул, семинар или стаж). Всеки компонент следва да има последователни и ясно формулирани учебни резултати, подходящи критерии за оценяване, дефинирано учебно натоварване и конкретен брой ЕСТК кредити.

4.1.1. Разпределяне на кредити по образователни компоненти

Определянето на кредити за един образователен компонент се извършва като част от изготвянето на учебния план с препратка към националните квалификационни рамки, дескрипторите на нивата и квалификационните дескриптори. По принцип това е задължение на образователната институция и академичния състав, но в някои случаи може да бъде решено от външни органи.

Преди разпределянето на кредити към индивидуални компоненти трябва да бъде постигнато споразумение относно „профила“ на конкретната учебна програма и свързаните с нея учебни резултати. Под профил се има предвид описанието на програмата по отношение на нейните основни характеристики и конкретни цели.

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

Добра практика е този профил да се дефинира след консултации със съответните заинтересовани страни.¹⁴

Въз основа на квалификационния профил академичният състав изготвя учебния план, като дефинира учебните резултати и определя кредити към компонентите на програмите. Разпределянето на кредити към образователни компоненти се базира на тяхната тежест по отношение на учебното натоварване, от което имат нужда студентите, за да постигнат учебните резултати във формален контекст.

Съществуват няколко подхода при разпределянето на кредити и зависи от институциите да решат какъв метод да използват. Алтернативите, представени по-долу, илюстрират два отделни подхода към разпределяне на кредити:

1) Преподавателите дефинират учебните резултати за всеки образователен компонент, описват учебните дейности и оценяват учебното натоварване, от което студентите обикновено имат нужда, за да приключат успешно тези дейности. Предложенията се събират, анализират и обобщават, предвиденото учебно натоварване се изразява в кредити.

Като прилагат този подход всички преподаватели участват в процеса по разпределение на кредити. Те могат да направят свои предложения във връзка с учебните резултати и да преценят учебното натоварване, необходимо за постигането им. Чрез обсъждане и дефиниране на приоритети те могат да достигнат окончателно решение на базата на наличните кредити (60 за всяка година). В резултат на тази процедура към едни и същи компоненти могат да бъдат разпределени различен брой кредити (напр., 3, 5, 8).

Като използват тази възможност, институциите дават максимална свобода при изработването на всеки компонент във връзка с учебните резултати и свързаното с тях учебно натоварване. От друга страна, различно измерените компоненти могат да бъдат проблем, когато става въпрос за мултидисциплинарни или съвместни програми или мобилност.

2) От друга страна, висшето училище или факултетът могат да решат да стандартизират размера на образователните компоненти, като дават на всеки компонент еднаква кредитна стойност (напр. 5) или поредица от кредитни стойности (напр. 5, 10, 15) и по този начин определят предварително броя кредити, които следва да бъдат разпределени по компоненти. В този случай курсовите единици често се наричат „модули.“

В рамките на предварително зададената структура преподавателският състав дефинира подходящите и осъществими учебни резултати и описва учебните дейности въз основа на стандартния размер на компонентите. Предвиденото учебно натоварване трябва да съответства на броя кредити, разпределени за съответния компонент.

Когато размерът на компонентите бъде стандартизиран, висшите училища създават условия за по-гъвкави, мултидисциплинарни и интердисциплинарни взаимовръзки между програмите. От друга страна, дефинирането на учебните

---

¹⁴ Експерти в областта, социални партньори, представители на пазара на труда, представители на студентската общност, т.н. Виж Подход за сближаване, напр.: <http://unideusto.org/tuning/> или <http://www.rug.nl/let/tuningeu>.

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

резултати в рамките на един компонент се ограничават от предварително зададения брой кредити, които определят предварително учебното натоварване на всеки компонент.

Препоръчва се във всеки случай компонентите да не са твърде малки, така че да се избегне фрагментация на програмата. Освен това е добре те да не са и твърде големи, тъй като това може да попречи на интердисциплинарните учебни занимания и да ограничи изборите, които съществуват в рамките на учебните програми. Много големите компоненти са проблем за мобилните студенти на всички нива – институционално, национално или международно.

Какъвто и да е методът за разпределяне на кредитите, основният елемент, който определя броя на кредитите, е предвиденото учебно натоварване, необходимо за постигането на очакваните учебни резултати. Броят учебни часове сам по себе си не трябва да бъде използван като основа за разпределяне на кредити, тъй като учебните часове са само един от елементите в учебното натоварване на студентите. Подходящото разпределяне на кредитите трябва да бъде част от вътрешното и външно осигуряване на качество във висшите учебни заведения.

4.1.2. Оценка на учебното натоварване в ЕСТК

При оценка на учебното натоварване на студентите висшите училища трябва да отчитат общото време, необходимо на студентите, за да постигнат желаните учебни резултати. Учебните дейности могат да се различават в отделните страни, институции и тематични области, но обикновено предвиденото учебно натоварване е резултат от сбора на:

- Аудиторните часове за образователния компонент (брой аудиторни часове на седмица x брой седмици)
- Времето, прекарано в самостоятелна или групова работа, необходимо за успешното приключване на образователния компонент (т.е. предварителна подготовка и финализиране на записките след посещение на лекция, семинар или лабораторна работа; събиране и подбор на необходимите материали; необходим преглед, проучване на този материал; изготвяне на доклади/проекти/дисертации; практическа работа, напр., в лаборатория)
- Времето, необходимо за подготвяне и провеждане на процедурата за оценяване (напр. изпити)
- Времето, необходимо за задължителна(и) обучителна(и) практика(и) (виж раздел 4.1.3).

Други фактори, които следва да бъдат взети предвид при оценка на учебното натоварване на студентите в различните дейности, са например: входното ниво¹⁵ на студентите, за които е изработена програмата (или нейните компоненти); подходът към обучение и учене, както и учебната среда (напр. семинари в малки групи студенти или лекции за много голям брой студенти) и наличната материална база (напр. езикова лаборатория, мултимедийна зала).

¹⁵ Под „входно ниво“ се има предвид нивото на учебните резултати, което учащите се очаква да са постигнали при постъпване в програмата.

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

Тъй като учебното натоварване е оценка на средното време, прекарано от студентите за постигане на очакваните учебни резултати, реалното време, отделено от всеки отделен студент, може да се различава от предвиденото. Отделните студенти се различават помежду си: някои напредват по-бързо, докато други – по-бавно.

4.1.3. ЕСТК кредити и обучителни практики

Ако обучителните практики или специализациите следва да допълват програмата (или неин компонент), те са част от учебните резултати и учебното натоварване на студентите и изискват разпределянето на кредити. В такъв случай, броят кредити, определен за обучителната практика, следва да бъде включен в рамките на общ брой кредити за конкретната академична година.

Фигура 2 – Добра практика във връзка с учебните резултати и разпределяне на кредити към обучителни практики¹⁶

Във връзка с използването на учебните резултати и кредити за обучителни практики за добри практики се считат:

- Договорът за обучение във връзка с обучителната практика (подписан от институцията, учещия и работодателя) трябва да посочва учебните резултати, които следва да бъдат постигнати;
- Трябва да има ясни процедури за оценяване на учебните резултати и присъждането на кредити във връзка с обучителните практики;
- Ролята на висшите училища, учещите и служителите в процеса по формулиране, както и оценяване на тези учебни резултати, трябва да бъде ясна;
- Преподавателският състав във висшите училища може да изисква обучение във връзка с контрола и управлението на обучителните практики;
- Ако е необходимо за програмата, обучителните практики трябва да бъдат включени в учебната програма.

Както за всеки един образователен елемент, преподавателският състав следва да дефинира учебните резултати, които трябва да бъдат постигнати чрез обучителните практики при изготвяне на учебната програма. Тези учебни резултати трябва да бъдат придружени от съответните методи и критерии за оценяване. Важно е методите за оценяване да съответстват на характера на обучителните практики (напр. наблюдение и оценка от учебен ръководител или изготвяне на доклад от студента).

¹⁶ Конференция за популяризиране на добрите практики в хармонизирането: Учебно натоварване и учебни резултати на студентите: Основни компоненти за (преработване) разработване на програми за присъждане на степени, основни въпроси, дебати и заключения от семинарите (21-22 април 2008 г. Брюксел, Белгия) виж: *(бел. пр.: продължава на следващата страница)*
www.tuning.unideusto.org/tuningeu/index.php?option=com_docman&task=docclick&Itemid=59&bid=92&limitstart=0&limit=5

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

Както и за всеки друг образователен компонент, кредитите за обучителните практики се присъждат само когато учебните резултати са били постигнати и оценени.

Ако дадена обучителна практика е част от организирана мобилност (напр., стаж по програма „Еразъм“), Договорът за обучение във връзка с обучителната практика (или Договорът за обучителна практика, виж основни документи в раздел 6) следва да посочва броя кредити, които следва да бъдат присъдени, ако бъдат постигнати очакваните учебни резултати.

В случай че обучителните практики стартират по време на формалния учебен процес, без да са изисквани по програма, все пак е препоръчително учебните резултати и учебното натоварване да бъдат дефинирани в Договора за обучение. Учебните резултати, постигнати в рамките на незадължителни обучителни практики, трябва да бъдат документирани, напр. в академичната справка на студента, Дипломното приложение (виж Основни документи в раздел 6) или в Европейския паспорт за мобилност. Освен това те могат да бъдат признати чрез присъждане на съответните ЕСТК кредити, които в такъв случай са допълнителни към стандартния брой 60 ЕСТК кредита за академичната година.

4.1.4. Мониторинг върху разпределянето на кредити

Разпределянето на кредити към нова програма или компонент следва да се валидира според националните и/или институционални правила. По време на осъществяване на програмата разпределянето на кредити трябва редовно да се следи, за да се установи дали предвиденото учебно натоварване е реалистично; както валидирането, така и мониторингът върху разпределението на кредити, а и други аспекти от кредитната система, трябва да бъдат част от вътрешните процедури за осигуряване на качество на институциите.

Мониторингът може да се управлява по различни начини. Какъвто и метод да бъде използван, обратната връзка със студентите и преподавателите трябва да бъде основен елемент за проверка и ревизиране на разпределението на кредити. Данните за времето, необходимо за приключване и резултатите от оценяването на програмите и техните компоненти също са част от мониторинга върху разпределянето на кредити.

Важно е студентите и преподавателите да бъдат информирани за целта на упражнявания мониторинг и как той ще бъде извършен, за бъдат получени точни отговори и се постигне добра обратната връзка.

Ако оценките покажат несъответствие между очакваното учебно натоварване и времето, което повечето студенти реално отделят, за да постигнат очакваните учебни резултати, става необходимо учебното натоварване, учебните резултати или методите за учене и обучение да бъдат преразгледани. Това преразглеждане не трябва да се прави по време на учебната година, а следва да се прилага за следващите академични години.

4.2. Присъждане на ЕСТК кредити

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

ЕКСТ се присъждат на учещите само когато съответното оценяване показва, че те са постигнали необходимите учебни резултати за компонента от програмата или за квалификация. Кредити се присъждат от упълномощени за това институции. Ако изискуемите учебни резултати се постигат в контекста на неформално или самостоятелно учене, същият брой кредити, предвидени във формалната програма, се присъждат след съответното оценяване. За да валидират неформалното или самостоятелно учене, висшите училища могат да използват форми на оценка, различни от тези, използвани за учещите, постъпили по формална програма (виж раздел 4.5). Във всеки случай методите за оценка трябва да бъдат достъпни за всички.

Присъждането на кредити удостоверява, че резултатите на учещия съответстват на изискванията за дадения компонент. Броят кредити, присъдени на учещия, е същият брой кредити, определен за компонента. Целият брой кредити се присъжда, ако студентът получи удовлетворителна оценка; Броят никога не се приспособява към нивото на представяне на учещия. ЕСТК кредитите не изразяват колко добре обучаваният се е представил при задоволяване изискванията за присъждане на кредити. Качеството на представяне от страна на учещия се изразява чрез институционалната или националната система за оценяване.

Някои национални или институционални наредби предвиждат „опрощаване“ / процедури за компенсация¹⁷. В такива случаи подробностите за тези процедури следва да бъдат прозрачни.

На всеки отделен студент могат да бъдат присъдени повече или по-малко от 60 ЕСТК кредита за академична година, ако той успешно е приключил с повече или по-малко образователни компоненти от предвидените в учебния план/програма.

4.3. Натрупване на ЕСТК кредити и напредък

От основните характеристики:

„Кредити могат да се натрупват с оглед получаването на квалификация съгласно решението на институцията, която присъжда степени.“

На европейско ниво Болонската квалификационна рамка дефинира броя кредити, които учещият следва да натрупа, за да получи квалификация в съответствие с първи и втори цикъл (виж раздел 3.3). Броят на кредитите за квалификации според Националните квалификационни рамки съответства на Болонските кредити, макар че националните могат да бъдат по-предписателни и по-подробни.

На национално и институционално ниво, правилата за напредък или програмните изисквания дават възможност на учащите да напредват в рамките на даден цикъл, за да получат конкретна спецификация. Те предвиждат за кои учебни резултати и на какво ниво могат да бъдат натрупвани кредити и как. Правилата за напредък могат да се изразят чрез броя кредити или кредити в конкретен диапазон, които се изискват на различните етапи в рамките на

¹⁷ Опрощаване е термин, използван, когато изпитната комисия освободи студент от повторно оценяване по компонент, който той не е преминал (или не преминал с малка разлика в бала), ако останалите свързани с него компоненти са успешно положени с достатъчно високи оценки.

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

учебната програма (напр., минималният брой кредити, който се изисква за преминаване от една академична година/семестър в друг/а). Те могат освен това да бъдат формулирани като подробни правила за това, кои компоненти трябва и/или могат да бъдат взети на кой етап и на какво ниво (напр., задължителни курсове, изборни курсове и предпоставки). Правилата могат да бъдат формулирани като комбинация от горепосочените.

Правилата за напредък освен това са свързани с броя кредити, които могат да бъдат получени на различни нива в рамките на Националната квалификационна рамка. Някои квалификационни рамки също така са кредитни рамки, което означава, че дефинират броя кредити за вид квалификация (напр., магистърска степен). Тези кредитни рамки определят броя кредити, които следва да бъдат присъдени след постигането на изискваните учебни резултати. Правилата за напредък определят как учащите напредват в хода на ученето, за да постигнат този брой кредити при постепенното им нарастване.

Натрупването на кредити се документира в официалната Академична справка, издадена от съответната институция, така че учащите да разполагат с документ / доказателство или потвърждение за това, какво са постигнали на всеки етап от хода на обучението.

4.4. Трансфер на кредити в ЕСТК

Из основните характеристики:

„Кредитите, присъдени по една програма, могат да бъдат прехвърляни към друга програма, предлагана от същата или друга институция. Този трансфер може да се осъществи, ако институцията, която присъжда степен, признае кредитите и свързаните с тях учебни резултати. Партниращите си институции следва предварително да се договорят да признаят периодите на обучение в чужбина.“

Успешният трансфер на кредити изисква академично признаване на кредити. Признаването на кредити е процесът, чрез който една институция удостоверява, че дадени учебни резултати, постигнати и получили оценка в друга институция, отговарят на определени изисквания по една от предлаганите програми. Предвид разнообразието от програми и институции за висше образование, има вероятност кредитите и учебните резултати по един и същ образователен компонент в различните програми да не бъдат идентични. Ето защо се препоръчва гъвкав подход към признаването на кредити, получени в друг контекст. Търси се по-скоро „справедливо признаване“, отколкото свършена еквивалентност. Подобно „справедливо признаване“ трябва да се базира на учебните резултати – т.е. какво знае човекът и какво е способен да направи – а не толкова на формалните процедури, които са довели до приключването на дадена квалификация или неин компонент.¹⁸ Процесът по признаване трябва да бъде прозрачен.

¹⁸ Адам, С. (2004 г.) Заключителен доклад и препоръки от Конференцията: Подобряване на системите за признаване на степени и кредитни точки за обучение в Европейското пространство за висше образование. http://www.aic.lv/rigaseminar/documents/Riga_Final_ReportP_S_Adam.pdf

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

Препоръката за критерии и процедури за оценка на квалификации, придобити в чужбина¹⁹, приета от Комитета на Лисабонската конвенция за признаване на квалификациите, посочва:

Квалификациите, придобити в чужбина, се признават, освен ако квалификацията, за която се иска признаване, и съответната квалификация на Държавата, в която се търси такова признаване, не се различават съществено. При прилагането на този принцип оценяването трябва да установи дали:

(а) разликите в учебните резултати между квалификациите, придобити в чужбина, и съответната квалификация в страната, в която се търси признаване, са прекалено съществени, за да позволят придобитата в чужбина квалификация да бъде призната по искане на кандидата.

Признаването означава, че броят кредити, придобити за съответните постигнати учебни резултати, на съответното ниво, в друг контекст ще заместят броя кредити, разпределени към тези учебни резултати от институцията, която присъжда квалификациите. Например, на практика компонент, за който са разпределени 4 ЕСТК кредита в една институция, може да замести компоненти с 5 ЕСТК кредита в друга, ако учебните резултати са еквивалентни. Съответно на студента се присъждат 5 ЕСТК кредита.

Решенията за признаване и трансфер на кредити се взимат от институцията, която присъжда квалификациите, въз основа на надеждна информация за постигнатите учебни резултати, както и върху начините за оценяване и валидиране. Институциите трябва да популяризират и правят своите политики за признаване лесно достъпни.

В ЕСТК признаването на кредити за целите на натрупване и трансфер се улеснява от основните документи на ЕСКТ като Каталог на курсовете, Договор за обучение и Академична справка (виж раздел 6).

4.4.1. ЕСТК и периоди на обучение в чужбина

В случай на договорена мобилност на студентите трите участващи страни – изпращащата институция, приемащата институция и студентът – трябва да подпишат Договор за обучение и мобилност (виж раздел 6.3.1) преди началото на периода на мобилност. В тези случаи признаването на кредитите от изпращащата институция става автоматично, ако условията, предвидени в договора за обучение, са били изпълнени.

Всички учебни компоненти, които следва да бъдат проследени в чужбина, трябва да бъдат изброени в Договора за обучение. Когато на студента са присъдени кредити за учебни компоненти, различни от тези, посочени в Договора за обучение, то решението дали да ги признае, или не, е в правомощията на изпращащата институция. В случай на промени в учебната програма, договорени с учещия, Договорът за обучение може да бъде изменен, но изменената версия

---

¹⁹ Целият документ можете да видите тук: „Препоръка за критериите и процедурите за оценка на квалификациите, придобити в чужбина, приета на второто заседание на Комитета на Лисабонската конвенция за признаване на квалификациите, Рига, 6 юни 2001 г. http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/Recognition/Criteria%20and%20procedures_EN.asp#TopOfPage

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

трябва да бъде отново подписана от същите три заинтересовани страни в рамките на договорен срок.

Признаването на кредити в рамките на съвместни програми се предвижда в документацията на програмата. Може да няма нужда от Договори за мобилност в рамките на обучението в случай на съвместни програми, тъй като кредитите, постигнати в партньорската институция, автоматично се признават, ако правилата на съвместната програма се спазват и условията се изпълняват.

Повече указания за това, как да бъдат организирани периодите на обучение в чужбина в рамките на двустранни споразумения, могат да бъдат открити в Анекс 2 от настоящото Ръководство.

4.5. ЕСТК и учене през целия живот

Из основните характеристики:

„ЕСТК се използва широко във формалното висше образование и може да се прилага към други дейности, свързани с ученето през целия живот. Ако студентите са постигнали учебни резултати в други учебни контексти или времеви периоди (формално, неформално и самостоятелно учене), свързаните с тях кредити могат да бъдат присъдени след успешно оценяване, валидиране или признаване на тези учебни резултати.“

Използването на ЕСТК за учене през целия живот подпомага прозрачността на учебните програми и постиженията не само когато става въпрос за основните степени на висшето образование (бакалавър, магистър или доктор), но за всички видове учебни дейности или учебни резултати, предлагани или признати от институциите за висше образование. Фактът, че всички учебни постижения се документират и получават съответстващия им брой ЕСТК кредити, прави възможно признаването на това учене за учащите, когато учебните резултати отговарят на изискванията за съответната квалификация.

4.5.1 ЕСТК и продължаващото обучение

Не всички учещи са студенти в редовна форма на обучение. Все по-голям брой възрастни предприемат самостоятелно обучение, без задължително да целят конкретна квалификация. Висшите училища са изправени пред все по-големите изисквания да задоволят нуждите на по-възрастните учещи и/или работодатели и да осигурят самостоятелни учебни пътеки.

Когато ЕСТК се използва за целите на продължаващото обучение, се прилагат същите принципи за разпределяне, присъждане, трансфер и натрупване на кредити. Подобно на кредитите, разпределени по компоненти, които са част от програми, кредитите при продължаващото обучение се базират на учебното натоварване, обикновено необходимо за постигането на очакваните учебни резултати.

Кредитите, присъдени за продължаващо обучение, могат да бъдат признати и натрупани към съответната квалификация или не, в зависимост от желанието на учещия и/или изискванията за присъждане на квалификации. Някои учещи

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

могат просто да проявяват интерес към конкретен образователен компонент, без да желаят да придобият квалификация.

4.5.2 ЕСТК и признаване на неформалното и самостоятелно учене

Хората често притежават ценни компетентности, придобити извън институциите за висше образование, чрез други видове учебни дейности, трудов или житейски опит. Няма причина нетрадиционните учещи да не извлекат полза от прозрачността и признаването, които институциите могат да предоставят, използвайки ЕСТК.

Признаването на неформалното и самостоятелно учене отваря възможност за постигане на квалификация във висшето образование за тези, които не са успели или не са пожелали да постигнат това по традиционния начин.

Висшите училища трябва да имат правомощията да присъждат кредити за учебни постижения, придобити извън контекста на формалното учене, а именно като част от трудовия стаж, хоби или самостоятелно обучение, при условие че тези учебни резултати задоволяват изискванията, свързани с техните квалификации или компоненти. Признаването на неформалното и самостоятелно учене автоматично трябва да бъде последвано от присъждането на определен брой ЕСТК кредити за съответната част от формалната програма. Броят присъдени кредити трябва да бъде същият като този на кредитите, разпределени към компонентите на формалното образование със сравними учебни резултати.

Както и при формалното образование, присъждането на кредити се предхожда от оценяване, удостоверяваща постигането на учебните резултати. Критериите за оценка и свързаните с тях методи трябва да бъдат изградени така, че да измерват постигането на необходимите учебни резултати на съответното ниво, без това да е свързано с конкретни учебни дейности. Например обсъждането на даден въпрос по време на учебни занятия вече не се взема предвид при оценката, докато съответният учебен резултат от формулирането на аргументи при общуване с група би следвало да бъдат от значение.

Институциите са насърчени да публикуват своята политика и практики за признаване на неформалното или самостоятелно учене на видно място на своите уебсайтове. Тези политики включват елементи като обратна връзка с учещите относно резултатите от оценяването или възможност учещите да ги обжалват. Институциите освен това се насърчават да създават „центрове за оценяване“ за консултации, съветване и признаване на неформалното и самостоятелно учене. Те могат да са различни в зависимост от националните и институционални практики (напр. могат да съществуват в рамките на едно висше училище или като съвместни центрове за няколко институции).

Прилагането на процедурите за признаване на неформалното и самостоятелно учене укрепва социалното измерение на висшите училища. Така институциите изпълняват целта за улесняване достъпа на учещите до професионална среда и създават условия за нетрадиционно учене, като по този начин допринасят за превръщането на ученето през целия живот в реалност.

4. Прилагане на ЕСТК във висшите учебни заведения

Фигура 3 – Пример за използване на кредити за учене през целия живот – Шотландската квалификационна и кредитна рамка (ШККР)²⁰

Насоките на ШККР насърчават валидирането на неформалното и самостоятелно учене:

- За лично и кариерно развитие (формиращо признаване);
- За присъждане на кредит (натрупващо признаване).

Последното включва оценяване и създаване на *кредитен рейтинг*, натрупан чрез опит, придобит по времето, преди учещият да се включи във формална програма или квалификация. Кредитният рейтинг е процес, чрез който се установява стойността на ученето, изразена в кредити. По принцип това означава, че приемащата институция определя броя кредити, които могат да бъдат присъдени на учещия в рамките на конкретна програма в тази институция или организация.

Процесът по присъждане на кредити на неформалното и самостоятелно учене включва три етапа:

1. Начално ориентиране и консултиране (какво включва процесът за учещия, какъв е кредитният лимит за неформалното/самостоятелно учене, какви са разходите, ролята и отговорностите на учещия и учебния ръководител/консултант; както и какви са различните учебни пътеки към квалификацията);
2. Подкрепа (рефлексивен процес; вникване в учебните резултати; определяне на собствените учебни резултати; събиране на доказателства и подбор);
3. Признаване/оценка (оценка на доказателствата за постигане на учебни резултати и критерии за оценяване);
4. Присъждане на кредити (кредит, присъден при този процес, има същата стойност като кредита, получен чрез формално учене).

---

²⁰ Това обобщение е направено въз основа на презентацията на Рут Уиткър, Каледонска академия, Каледонски университет в Глазгоу, изнесена в рамките на Болонския семинар за учебните резултати във висшето образование (21-22 февруари 2008 г., Единбург). Можете да намерите цялата презентация на адрес:

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/Edinburgh20_8.htm

5. ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО И ЕСТК

Основната отговорност за осигуряване на качеството принадлежи на всяка една институция.²¹ Вътрешното осигуряване на качество включва всички процедури, предприети от висшите училища, за да гарантират, че качеството на техните програми и квалификации отговаря на техните спецификации и тези на други органи, законно упълномощени да правят такива спецификации. Външната проверка на качеството, предприета от агенции за осигуряване на качеството, осигурява обратна връзка с институциите и информация на заинтересованите лица. Взети заедно, вътрешният и външен преглед за осигуряване на качество целят приложението на *Стандартите и указанията за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование*.²²

Използването на ЕСТК съответства на *Стандартите и указанията за осигуряване на качество* и по-конкретно стандарти 1.2 и 1.7, според които:

- Институциите трябва да прилагат формални механизми за одобряване, периодични прегледи и мониторинг на техните програми и квалификации.²³ Осигуряването на качеството на програмите и квалификациите се очаква да включва:
- Разработване и публикуване на изрично планирани учебни резултати.²⁴
- Голямо внимание при изработване на учебната програма и съдържание.²⁵
- Институциите трябва редовно да публикуват обновена, безпристрастна и обективна информация, както количествена, така и качествена, за програмите и квалификациите, които предлагат.²⁶

Качеството на прилагането и използването на ЕСТК от висшите училища трябва да бъде осигурено чрез подходящи процеси (напр. вътрешни и външни проверки на качеството и обратна връзка със студентите).

Фигура 4 – Добри практики във връзка с ЕСТК и осигуряване на качеството

Що се отнася до осигуряване на качеството на ЕСТК или свързаните с нея процеси, добра практика е, че процесите по осигуряване на качеството във висшите училища гарантират, че за всички програми в системата на висшето образование:

- Образователните компоненти са изразени чрез съответните учебни резултати и е налична ясна информация относно тяхното ниво, кредити,

²¹ Реализиране на Европейското пространство за висше образование. Комюнике от Конференцията на министрите, отговорни за висшето образование, проведена в Берлин на 19 септември 2003 г.

²² Европейска асоциация за осигуряване на качество във висшето образование (2005 г.). Стандарти и указания за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/Standards-and-Guidelines-for-QA.pdf>

²³ Стандарти и указания, стр. 16.

²⁴ Пак там, стр. 16.

²⁵ Пак там, стр. 16.

²⁶ Пак там, стр. 19.

начин на осъществяване и оценяване;

- Учебните занятия могат да приключат в рамките на официално определеното за тях време (т.е. учебното натоварване, свързано със семестъра, триместъра или академичната година, е реалистично);
- Годишният мониторинг проверява всички вариации в моделите за постигане на резултати;
- Студентите получават подробна информация и консултации, така че да отговорят на съответните предварителни и съпътстващи условия за обучение, и нямат право да избират образователни компоненти от неподходящо ниво или от ниво, на което вече са учили.²⁷

По отношение на мобилните студенти и признаването това означава, че:

- Процесите, свързани с трансфера на кредити, са включени в стандартните процедури за мониторинг, преглед и валидиране;
- Назначава се съответният персонал, отговорен за трансфера на кредити и въпросите, свързани с признаването;
- Договорите за обучение са изпълнени във всички случаи; тяхното подготвяне, както и възможните последващи промени са предмет на процеси на прецизно, но обосновано одобрение²⁸;
- Мобилните студенти се насочват към стандартни образователни компоненти от съществуващия Каталог с курсове; те се придържат към валидирания режим за оценяване на тези компоненти и се оценяват редом със студентите от съответната страна;
- Предоставят се подробни справки за присъдените кредити и получени оценки;
- Признават се всички кредити, свързани с успешно приключилите образователни компоненти, предприети като част от одобрен договор за обучение; резултатите се оповестяват и предават незабавно;
- Съществуват обективни процедури за интерпретиране на присъдените оценки, така че оценките, а не само кредитите, се отразяват надлежно в получените крайни квалификации.

²⁷ Предварителни условия: необходими предишни знания, обикновено дефинирани под формата на успешно приключване на други (предишни) образователни компоненти. Съпътстващи условия: образователни компоненти, които изискват някой от компонентите вече да е започнат по същото време или веднага след успешното постигане на учебните резултати, съответстващи на този компонент.

²⁸ Понятието за чувствително „справедливо признаване“, а не строго съответствие трябва да се прилага при разработването на договори за обучение във връзка с Конвенцията за признаване на квалификации във връзка с висшето образование в европейския регион, обяснителен доклад: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/165.htm>

6. ОСНОВНИ ДОКУМЕНТИ НА ЕСТК

Из основните характеристики:

„Трансферът и натрупването на кредити се улеснява при използването на основните документи на ЕСТК (Каталог на курсовете, Формуляр за кандидатстване, Договор за обучение и Академична справка), както и Дипломно приложение.“

Основните документи на ЕСТК, описани в този раздел, представляват широко използвани и приети начини за предаване на онези части от информацията, които са полезни за всички учещи (включително мобилни и немобилни студенти), академичен и административен персонал, работодатели и други заинтересовани страни. Правилното използване на основните документи на ЕСТК осигурява прозрачност и качество във висшето образование.

Все по-често институциите следят систематично постиженията на учещите посредством компютризирани системи за академичните постижения на студентите, които интегрират данни, съдържащи се в основните документи на ЕСТК и други документи като Дипломното приложение.²⁹

6.1. Курсов каталог

Първият основен документ е Курсовият каталог. Това е стандартно ръководство за всички студенти, посещаващи висшето училище.

Точният формат на Каталога следва да се определи от съответната образователна институция. Може да се приеме за по-подходящо общата информация за студентите да бъде отделена от академичната информация. Във всеки случай, цялата информация трябва да бъде подробна, лесна за ползване и актуална. Каталогът трябва да бъде публикуван на уебсайта на институцията за висше образование, така че всички заинтересовани страни да имат лесен достъп до него. Той трябва да бъде публикуван предварително, така че студентите да имат достатъчно време да направят своя избор.

По-долу е представен контролен лист с препоръчителното съдържание на Курсовия каталог (раздел 6.1.1). Контролният лист очертава пълния набор информация, която следва да бъде предоставена. Важно е информацията за предлаганите квалификации, обучението, ученето и процедурите за оценяване, нивото на програмите, отделните образователни компоненти и учебните ресурси, с които ще разполагат студентите, да бъдат добре документирани и лесно разбираеми.

Всички учещи трябва да имат възможност да се ориентират и изберат лице, което може да ги консултира адекватно на всяко едно ниво в рамките на институцията и/или факултета/предмета. Ето защо е важно Каталогът да

²⁹ Дипломното приложение също е част от пакета документи за прозрачност на системата Европас. <http://europass.cedefop.europa.eu/europass/home/hornav/Introduction/navigate.action>

включва имена на хора за връзка, както и информация за това как, кога и къде могат да бъдат намерени.

Прозрачността и достъпността важат със същата сила и за използвания език. Публикуването на уебсайта трябва да е не само на местния език, но за предпочитане и на друг широко използван език, така че да се подобри прозрачността на международно ниво.³⁰ Линкове с примери за Курсови каталози могат да бъдат открити на следната уебстраница:

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

6.1.1. Контролен лист за Курсовия каталог

Част 1: Информация за институцията:

- Име и адрес;
- Академичен календар;
- Академични ръководни органи;
- Общо описание на институцията (включително вид и статут);
- Списък на предлаганите програми;
- Общи изисквания за прием;
- Общи разпоредби за признаване на предишно учене (формално, неформално и самостоятелно);
- Общи регистрационни процедури;
- Разпределяне на ЕСТК кредити въз основа на учебното натоварване на студентите, необходимо за постигане на очакваните учебни резултати;
- Ред за академично ориентиране и консултиране.

Част 2: Информация за програмите

Общо описание:

- Присъждана квалификация;
- Ниво на квалификация;
- Конкретни изисквания за прием;
- Конкретни разпоредби за признаване на предишното учене (формално, неформално и самостоятелно);
- Квалификационни изисквания и разпоредби;
- Профил на програмата;
- Ключови учебни резултати;
- Професионални профили на завършилите с примери;
- Достъп до последващо обучение;
- Структурна схема на курсовете с кредити (60 за пълна академична година);
- Разпоредби за изпитите, оценяването и оценките;
- Изисквания за завършване;
- Начин на обучение (редовно, задочно, електронно, т.н.)
- Ръководител на програмата или еквивалентна длъжност.

Описание на отделните курсови единици:

- Название на курсовата единица;

---

³⁰ Вторият език, необходим за институциите, които кандидатстват за участие в ЕСТК, е английски.

- Код на курсовата единица;
- Вид курсова единица (задължителна, избираема);
- Ниво на курсовата единица (напр. първи, втори или трети цикъл, подниво, ако е приложимо);
- Година на обучение (ако е приложимо);
- Семестър/триместър, през който е предложена курсовата единица;
- Брой разпределени ЕСТК кредити;
- Име на лектора (лекторите);
- Учебни резултати от курсовата единица;
- Начин на осъществяване (формално, дистанционно обучение);
- Предварителни и съпътстващи изисквания;
- Препоръчителни изборни програмни компоненти;
- Съдържание на курса;
- Препоръчителна или задължителна литература;
- Планирани учебни дейности и преподавателски методи;
- Методи и критерии за оценяване;
- Език на преподаване;
- Обучителна(и) практика(и).

Част 3: Обща информация за студентите

- Разходи за живот;
- Настаняване;
- Храна;
- Медицинско обслужване;
- Обслужване на студенти със специални нужди;
- Застраховка;
- Финансова подкрепа за студентите;
- Служба за студентски въпроси;
- Учебна база;
- Международни програми;
- Практическа информация за мобилни студенти;
- Езикови курсове;
- Специализации;
- Условия за спорт и отдих;
- Студентски асоциации.

6.2. Формуляр за кандидатстване на студентите

Формулярът на ЕСТК за кандидатстване на студентите е разработен за мобилни студенти, които ще прекарат ограничен период на обучение в друго висше училище. Студентите, които възнамеряват да завършат своето обучение в друго учебно заведение, трябва да кандидатстват съгласно процедурите на съответната приемаща институция и попълват други видове формуляри за кандидатстване.

Формулярът за кандидатстване на студентите съдържа цялата съществена информация за мобилния студент, от която има нужда вероятната приемаща институция. Ако учебното заведение изисква допълнителна информация (например такава, свързана с настаняването, специфични здравни изисквания) от пристигащите студенти, тя може да я изисква отделно.

Настоящото ръководство предлага стандартния Формуляр за кандидатстване на студенти, който може да се открие и на следната уебстраница: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm. Висшите училища могат да решат да приспособят стандартния формуляр (да добавят своето лого и друга специфична информация), но трябва да се уверят, че той съдържа всички необходими елементи и последователността им е спазена, доколкото е възможно.

6.3. Договор за обучение

Студентите във висшите училища обикновено се регистрират по учебна програма за определен брой конкретни курсови единици/модули на годишна или семестриална основа. На практика това представлява Договор за обучение със студентите от съответната страна. Като регистрира студента, висшето училище сключва договор за предоставяне на курсове и присъждане на кредити за постигнати очаквани учебни резултати.

6.3.1. Договор за обучение с мобилните студенти

Договорът за обучение по ЕСТК първоначално е разработен за мобилните студенти, за да осигури обвързващо споразумение преди осъществяването на мобилността. Когато се прилага във връзка с мобилни студенти, Договорът за обучение съдържа списък с курсови единици или модули, или други образователни компоненти, по които студентът планира да се обучава в другата институция, редом с кодовите номера и ЕСТК кредити, разпределени по компоненти.

Договорът за обучение по ЕСТК се изготвя за семестър или учебна година и трябва да бъде подписан от изпращащата институция, приемащата институция и студента. Лицата, които полагат своя подпис от името на двете институции, трябва да заемат длъжност, която им позволява да обвързват институциите. Ангажиментът на приемащата институция е да регистрира постъпващия студент за планираните курсови единици/модули и да осигури необходимите учебни дейности; ангажиментът на изпращащата институция е да признае кредитите, получени в друга институция. Студентът не трябва да бъде каран да преговаря за академично признаване с отделни членове на академичния състав. Договорът за обучение редом с Академичната справка е изработен така, че да гарантира цялостно признаване на учебната програма, предприета от приемащата институция.

Може да е необходимо учебната програма да бъде изменена след пристигането на мобилния студент. В подобни случаи Договорът за обучение следва да бъде изменен възможно най-скоро и одобрен от трите страни: изпращащата институция, приемащата институцията и студента. Само по този начин може да се гарантира напълно признаването на периода на обучение.

Настоящото Ръководство предлага стандартния Договор за обучение, който може да бъде видян и на следната уебстраница: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learningpolicy/doc48_en.htm. Институциите могат да решат да адаптират стандартния формуляр (като прибавят своето лого

и друга специфична информация), но трябва да се уверят, че той съдържа всички елементи и последователността им е спазена, доколкото е възможно.

6.3.2. Договор за обучение във връзка с обучителна практика – Договор за обучителна практика

Договорът за обучение във връзка с обучителна практика или Договорът за обучителна практика е от съществено значение за обучителните практики, изисквани като част от програмите. Той следва да съдържа същите основни елементи като стандартния Договор за обучение, макар очевидно да има разлики.

Договорът за обучителна практика трябва ясно да сочи мястото, където се провежда обучителната практика, времето, през което се провежда, работата, която трябва да бъде свършена (длъжностна характеристика), права и задължения на учещия и очаквани учебни резултати. Също така трябва да посочи каква оценка и критерии за оценяване ще бъдат използвани във връзка с очакваните учебни резултати и кой ще бъде отговорен за тях, т.е. ролята на лицето, осигуряващо обучителната практика (работодателя), и на приемащата институция, когато е приложимо.

Договорът за обучителна практика трябва да бъде подписан от три страни – учещия, изпращащата институция и лицето, осигуряващо обучителната практика (работодателят). Когато участва и приемащата институция, тя също се очаква да подпише договора. Основната отговорност е възложена на присъждащата кредити институция. Договорът следва да посочва броя ЕСТК кредити, които ще бъдат присъдени при постигането на очакваните учебни резултати.

Настоящото Ръководство предлага стандартния Договор за обучителна практика, който може да бъде открит също и на следната уебстраница: http://ec.europa.eu/education/lifelonglearningpolicy/doc48_en.htm. Институциите могат да решат да приспособят стандартния формуляр (добавяйки своето лого и друга специфична информация), но трябва да се уверят, че той съдържа всички елементи и последователността им е спазена, доколкото е възможно.

6.4. Академична справка

Много институции издават академична справка за всеки студент в края на всеки семестър или година. Това е важен документ за студента и институцията. Той гарантира, че студентите имат точен и актуален документ за своя напредък, образователните компоненти, по които са се обучавали, броя ЕСТК кредити, които са придобили, и оценките, които са получили. Академичната справка на ЕСТК е такова удостоверение в установен формат. Той е важен формален документ, който предоставя доказателства за напредъка и признаването.

За мобилните студенти изпращащата институция издава първо Академична справка и я изпраща на приемащата институция за всеки мобилен студент преди неговото заминаване, за да предостави информация за вече приключилите образователни компоненти, тяхното ниво и постигнатите резултати. Съответно, приемащата институция издава друга Академична справка за всеки пристигащ студент и я изпраща в изпращащата институция в края на периода на обучение,

6. Основни документи на ЕСТК

за да удостовери формално приключилата работа, присъдените кредити и получените оценки през периода на мобилност.

Тъй като Академичната справка е документ от особена важност за проследяване напредъка на всички студенти и за признаване на учебните постижения, важно е да се определи кой е отговорен за неговото изготвяне, как се издава той и как се предоставя.

Настоящото Ръководство предлага стандартна Академична справка, която може да бъде открита и на следната уебстраница: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learningpolicy/doc48_en.htm. Институциите могат да решат да приспособят стандартния формуляр (като добавят своето лого и друга специфична информация), но трябва да се уверят, че той съдържа всички елементи и последователността им е спазена, доколкото е възможно.

7. ПРЕПРАТКИ КЪМ ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

7.1. Кредитни и квалификационни системи

Европейски инструменти:

- *Квалификационна рамка за Европейското пространство за висше образование*
<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/QF-EHEA-May2005.pdf>
Справочен доклад: *Квалификационна рамка за Европейското пространство за висше образование*, Министерство на науката, технологиите и иновациите, 2005 г.
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf
- *Препоръка на Европейския парламент и Съвета от 23 април 2008 г. за изработване на Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот*
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>
Друга информация за ЕКР:
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learningpolicy/doc44_en.htm#doc
- *Конвенция за признаването на квалификациите в сферата на висшето образование в Европейския регион (CETS 165, 1997)*
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=165&CL=ENG>
Пояснителен доклад по Конвенцията:
<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/165.htm>

Публикации на европейско ниво:

- *Сближаване на образователните структури в Европа (2007 г.)*
http://tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template/General_Brochure_final_version.pdf
Допълнителна информация и резултати от проекта:
<http://unideusto.org/tuning> или <http://www.rug.nl/let/tuningeu>

Доклади от Болонски семинари:

- *Болонски семинар на тема „Развитие на общо разбиране за учебните резултати и ЕСТК”, Порто, Португалия, 19-20 юни 2008 г., заключителен доклад и препоръки*
http://portobologna.up.pt/documents/BS_P_Report_20080915_FINAL.pdf
Повече информация за семинара (участия, презентации):
<http://portobologna.up.pt/>

7. Препратки към допълнителна литература

- Болонски семинар на тема „ЕСТК въз основа на учебните резултати и учебното натоварване на студентите“, Москва, Русия, 17-18 април 2008 г. *Заключения*
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/documents/Moscow_April2008_conclusions_final.pdf
- Вагенар, Робърт (2006 г.) „Въведение в Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ЕСТК)“ в: ЕАУ, Ръководство по Болонския процес: Как да заработи Болонският процес? Берлин: Европейска асоциация на университетите
<http://www.eua.be/publications/bolognahandbook/>
- Льо Мюр, Изабел, възложено от СЕДЕФОП (2005 г.) *Европейски подходи към системите за (трансфер на) кредити в професионалното образование и обучение*. Седефоп Справочник 12. Люксембург: Служба за официални публикации на европейските общности
http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/424/6014_en.pdf
- Адам, Стивън (2004 г.) *Подобряване на системата за признаване на степени и кредитни точки за обучение в Европейското пространство за висше образование*. Болонски семинар на тема признаване, Латвийски университет, Рига, 3-4 декември 2004 г., организиран от латвийските власти и Съвета на Европа, с подкрепата на програма „Сократ“ на ЕС. Заключителен доклад и препоръки от конференцията.
http://www.aic.lv/rigaseminar/documents/Riga_Final_ReportP_S_Adam.pdf
- Европейска асоциация за осигуряване на качество във висшето образование (2005 г.) *Стандарти и насоки за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование*. Хелзинки: Европейска асоциация за осигуряване на качество във висшето образование
<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/Standards-and-Guidelines-for-QA.pdf>
- Гемлих, Фолкер (2006 г.) „Добавена стойност при ползване на ЕСТК“ в: ЕАУ, Ръководство по Болонския процес, Как да заработи Болонският процес. Берлин: Европейска асоциация на университетите.
<http://www.eua.be/publications/bologna-handbook/>

7.2. Изработване на учебната програма

Фолкер Гемлих, Анди Гибс, Раймонда Маркевициене, Терънс Мичъл, Греъм Робъртс, Ане Силтала, Марина Щайнман (2008 г.) *Да! Давай! Практическо ръководство за изработване на програми за получаване на степен при условията на интегрирана транснационална мобилност, Германска служба за академичен обмен (ДААД)* <http://eu.daad.de/eu/mocca/06493.html>

7.3. Учебни резултати

- Болонски семинар за „Учебните резултати въз основа на висшето образование – Шотландският опит“, Единбург, Великобритания, 21-22 февруари 2008 г. Заключение и препоръки
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/documents/Edinburgh/Edinburgh_Feb08_Final_Conclusions_and_Recommendations.pdf

Заклучителен доклад

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/documents/Edinburgh/Edinburgh_Feb08_final_report.pdf

Допълнителна информация за семинара (участия, презентации):

- <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/Edinburgh2008.htm>
- Адам Стивън (2008 г.) Текущи развития в Европа в областта на учебните резултати: Актуализация по въпросите и приложението на учебните резултати във връзка с Болонския процес. Единбург: Правителството на Шотландия.
Презентация на Болонския семинар: Учебни резултати въз основа на висшето образование: шотландският опит (февруари 2008 г., Единбург).
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/documents/Edinburgh/Edinburgh_Feb08_Adams.pdf
- Адам, Стивън (2004 г.) *Използване на учебните резултати: Отчитане на характера, ролята, приложението и въздействието на учебните резултати, прилагани на местно, национално и международно ниво, във връзка с европейското образование.*
<http://www.pedagogy.ir/images/pdf/usinglearning-outcomes-eu.pdf>
- Кенеди, Деклан, Хайланд, Айне и Райян, Норма (2006 г.) „Записване и използване на учебните резултати: Практическо ръководство“ в ЕАУ, Болонско ръководство. *Как да проработи Болонският процес?* Берлин: Европейска асоциация на университетите
<http://www.bologna.msmt.cz/files/learningoutcomes.pdf>
Презентация пред Болонския семинар: Използване на учебните резултати (юли 2004 г., Единбург).
http://www.bologna-bergen2005.no/EN/Bol_sem/Seminars/040701-02Edinburgh/040620LEARNING_OUTCOMES-Adams.pdf
- Европейски център за развитие на професионалното обучение (Седефоп) (2008 г.) *Акцентът върху учебните резултати: концептуални, политически и практически развития в Европа.* Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности
Обобщение:
http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/494/4079_en.pdf
Целият доклад предстои да бъде публикуван.

7.4. Публикации на национално ниво

Всяка страна е публикувала или е в процес на публикуване на информация за националната квалификационна и кредитна система. Шотландия и Ирландия са пример за две такива страни.

- Шотландската рамка за кредити и квалификации <http://www.scqf.org.uk>
- Национален квалификационен орган на Ирландия – Национална квалификационна рамка
<http://www.nfq.ie/nfq/en/index.html>
- HRK (2007) Bologna Reader II, Neue Texte und Hilfestellungen zur Umsetzung der Ziele des Bologna-Prozesses an deutschen Hochschulen, Bonn
http://www.hrk.de/bologna/de/Bologna_Reader_gesamt.pdf
- Gehmlich, Volker (2008) Die Einführung eines Nationalen Qualifikationsrahmens in Deutschland – DQR – Untersuchung der Möglichkeiten für den Bereich des formalen Lernens, Osnabrück : Univ., Fak. für Wirtschafts- und Sozialwiss
- Майерс, ван Овервелд, Пернет в сътрудничество с Боргис и Мутзерс (2005 г.) Критерии за учебната програма за присъждане на академични степени Бакалавър и Магистър
http://www.jointquality.nl/content/descriptors/AC_English_Gweb.pdf
- Хилдбранд, Тремп, Йегер Тукмантел (2008 г.) Реформа в учебната програма в швейцарските институти за висше образование: Анализ на сегашното положение и перспективи в хода на Болонската реформа
www.crus.ch/dms.php?id=5499

8. РЕЧНИК

Следният речник дефинира терминологията, използвана за целите на настоящото Ръководство на потребителя на ЕСТК.

Натрупване	Процесът на събиране на кредити, присъдени за постигането на учебни резултати по образователни компоненти или други учебни дейности.
Разпределяне на кредити	Процесът на определяне броя кредити за квалификации/програми или други образователни компоненти.
Оценяване	Пълният набор методи (писмени, устни и практически тестове/ изпити, проекти и портфолия), използвани при оценяване на постигнатите от учащите очаквани учебни резултати.
Критерии за оценяване	Описания на това, какво се очаква да направи учащият, за да демонстрира, че е постигнат учебен резултат.
Присъждане на кредит	Действие по предоставяне на броя кредити, определени за компонента или квалификацията. Присъждането на кредити признава, че учебните резултати на учащите са били оценени и че учащият покрива изискванията за образователния компонент или квалификация.
Компетентности	Динамична комбинация от когнитивни и метакогнитивни умения, знания и разбиране, междуличностни, интелектуални и практически умения, етични ценности и отношения. Развиването на компетентностите е предмет на всички образователни програми. Компетентностите се развиват във всички курсови единици и се оценяват на различни етапи от програмата. Някои компетентности са свързани с конкретни предмети (специфични за дадена област на обучение), други са родови (общи за всеки курс с присъждане на степен). Обикновено развитието на компетентностите преминава интегрирано и циклично в рамките на програмата.
Опрощаване	Опрощаването е термин, използван в някои национални контексти, когато изпитната комисия освободи студент от повторно оценяване по компонент, който той не е преминал (или не преминал с малка разлика в бала), ако останалите свързани с него компоненти са успешно положени с достатъчно високи оценки
Аудиторен час	Часове (обикновено период с продължителност 45-60 минути), прекарани от студентите в извършването на дейности под ръководството на преподавателите.
Кредит (ЕСТК)	Количествен начин за изразяване обема на студентска заетост (въз основа на учебното натоварване), от която студентите имат нужда, за да постигнат очакваните резултати от учебния процес на конкретно ниво.
Цикъл	Всички квалификации в Европейското пространство за висше образование са включени в три цикъла. Една от целите, посочена в Болонската декларация от 1999 г., е

	„приемане на система, базирана на два основни цикъла (дипломен и следдипломен).“ През 2003 г. обучението за докторска степен също бе включено в Болонската структура и бе определено като трети цикъл.
Дескриптори на цикъла (ниво)	Родови индикатори на общите очаквани резултати от всеки от трите цикъла. Добър пример за родов дескриптор на цикъл (ниво) са т.нар. Дъблински дескриптори, които служат като основа (редом с ЕСТК) за Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование.
Образователен компонент	Самостоятелен и формално структуриран учебен опит (например: курсова единица, модул, семинар, обучителна практика).
Формално учене	Учене, обикновено осигурено от институция за образование или обучение, структурирано (що се отнася до учебните цели, време за учене и подпомагане на ученето) и водещо до сертифициране. Формалното учене е съзнателно от гледна точка на учещия.
Самостоятелно учене	Учене в резултат на ежедневните дейности, свързани с работа, семейство или отдих. Не е структурирано (що се отнася до учебните цели, учебното време или учебно подпомагане) и обикновено не води до сертифициране. Самостоятелното учене може да бъде съзнателно, но в повечето случаи е несъзнателно (или „случайно“/произволно).
Учащ	Лице, което участва в учебния процес (формално, неформално или самостоятелно учене).
Ориентиран към учащите (подход или система)	Подход или система, които подкрепят изготвянето на учебни програми, които акцентират върху постиженията на учещите, включват различни приоритети на учещите и съответстват на разумно учебно натоварване на учещите (т.е. учебно натоварване, което е осъществимо за продължителността на учебната програма). Такъв подход или система са ориентирани към по-голямо участие на учещите при избора на съдържанието, вида, темповете и мястото, където се осъществява ученето.
Учебни резултати	Описание на това, което учещият се очаква да знае, разбира и може да направи след успешното приключване на учебния процес.
Дескриптор на ниво	Общи описания на типичните постижения на учещите, на които е присъдена квалификация на определено ниво от квалификационната рамка.
Модул	Курсова единица в една система, в която всяка една курсова единица носи еднакъв брой кредити или тяхно кратно.
Неформално учене	Учене, което не се осигурява от институция за образование или обучение и обикновено не води до сертифициране. То обаче все пак е структурирано (що се отнася до учебните цели или учебното време, или подпомагането на ученето). Неформалното учене е съзнателно от гледна точка на учещия.
Програма	Поредица от образователни компоненти, основана на

(образователна)	учебни резултати, които се признават за присъждането на конкретна квалификация.
Напредване	Процесът, който дава възможност на учещите да преминат от един етап на квалификация към следващия и да получат достъп до образователни програми, които ги подготвят за квалификации на по-високо ниво, в сравнение с това, което те вече притежават.
Правила за напредване	Набор от правила, които дефинират условията за напредъка на учещите в рамките на квалификациите и спрямо други квалификации.
Квалификация	Всяка степен, диплома или друг документ, издаден от компетентен орган, потвърждаващ успешното приключване на призната учебна програма.
Национална квалификационна рамка (висше образование)	Единно описание на национално ниво или на ниво на образователна система, което намира разбиране на международно ниво и чрез което всички квалификации и други учебни постижения във висшето образование могат да бъдат описани и свързани помежду си по последователен начин и което дефинира връзките между квалификациите във висшето образование.
Осигуряване на качеството	Процес или поредица от процеси, възприети на национално или институционално ниво, така че да осигурят качеството на образователните програми и присъдените квалификации.
Признаване на кредит	Процесът, чрез който дадена институция удостоверява, че учебните резултати, постигнати и оценени от друга институция, отговарят на (всички или някои) изисквания на конкретна програма, неин компонент или квалификация.
Признаване на неформално и самостоятелно учене	Процесът, чрез който една институция удостоверява, че учебните резултати, постигнати и оценени в друг контекст (неформално или самостоятелно учене), отговарят на (всички или някои от) изискванията на конкретна програма, неин компонент или квалификация.
Студент	Учещ, записан във формална образователна програма
Трансфер	Процесът на присъждане на кредити в един контекст и признаването им в друг контекст за целите на придобиване на квалификация.
Учебно натоварване	Указание за времето, от което студентите обикновено имат нужда, за да завършат всички учебни дейности (като лекции, семинари, проекти, практическа работа, самоподготовка и изпити).

Анекс 1: Прилагане на ЕСТК от гледна точка на учащите

Една от целите на ЕСТК е да гарантира, че постиженията, стремежите и възможностите на учащите са взети предвид в хода на учебния процес. Прилагането на ЕСТК трябва да предостави защита и справедливо отношение към учащите.

Във всяка институция, която използва ЕСТК, учащите имат право да очакват:

- **Каталог на курсовете**, който ясно описва учебната програма, редом с очакваните учебни резултати и техните компоненти, включително **разпределените ЕСТК кредити**.
- **Методи за оценяване**, които съответстват на предвидените учебни резултати и учебно натоварване.
- Предварително предоставена **информация** за тези методи за оценяване.
- **Присъждане на определен брой ЕСТК кредити**, разпределени към всеки образователен компонент, след като необходимата процедура по оценяване е преминала успешно.
- Участие в периодичен **мониторинг и преглед** на предвиденото учебно натоварване и оттам – на разпределянето на кредити.
- **Участие** на представители на студентите в процеса по осъществяване на ЕСТК.
- Възможности за **ориентиране** и подкрепа.
- Възможност да се вземат предвид **предишни учебни постижения** като неформално и самостоятелно учене или кредити от други институции при по-нататъшно обучение.
- Правото на академично обжалване, ако кредитите не бъдат присъдени за компоненти, които са успешно завършени.

В случаите на мобилност:

- За времето на обучение в чужбина или в друга институция въз основа на Договор за обучение – **пълно академично признаване** от изпращащото висше училище на кредитите, постигнати по време на обучението в чужбина, в съответствие с Договора за обучение³¹ без дублиране на процедурите за оценяване.

---

³¹ http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.pdf

Анекс 1 Приложение на ЕСТК от гледна точка на учащите

- За времето на обучение в чужбина или друга институция без Договор за обучение – **справедливо признаване** на кредитите, придобити по време на обучението и **вземането им предвид** във връзка с присъждане на квалификация.
- Внимателно и справедливо зачитане от страна на изпращащата институция на оценки, присъдени от приемащата институция.

В случаите на признаване на неформалното и самостоятелно учене:

- Присъждането на **същия брой кредити**, като кредитите при формалните образователни компоненти със сравними учебни резултати.

Анекс 2: Предложения към институциите за признаване на периоди на обучение в чужбина в рамките на двустранни споразумения

Избор на партньорски институции

Предлага се сключването на споразумения за обмен с институциите:

- Които предлагат адекватни описания на своите програми, включително кредити, учебни резултати, преподавателски/учебни подходи и методи за оценяване;
- Чиито стандарти се считат за подходящи за вашите студенти, така че да можете да приемете техните процедури за преподаване и оценяване, без да изисквате допълнителна работа или оценяване.

Споразуменията могат да бъдат сключени с институции, които предлагат подобни програми, както и с такива, които предоставят програми, които допълват вашите, като по този начин дават на вашите студенти допълнителни възможности.

Интегриране на мобилността в програмите

За структурирате мобилността във вашата учебна програма:

- Определете семестъра или годината, през която обучението в чужбина ще се интегрира най-добре в програмата (прозорец за мобилност);
- Съставете график за този семестър/година, чиито образователни компоненти могат да бъдат по-лесно постигнати в чужбина (напр. езикови курсове, международни или сравнителни курсове, допълнителни/изборни курсове, подготовка на дисертация, обучителни практики, т.н.);
- Определете къде в рамките на партньорските институции, факултети или учебни програми могат да бъдат постигнати подобни, допълващи и съгласувани учебни резултати.

Разпределение на академичните отговорности

Определете академично лице във всеки факултет или по всеки предмет, който има правомощието да:

- Одобрява студентските програми за учене в чужбина и да ги изменя, ако е нужно (подписва Договорите за обучение);
- Гарантира пълното признаване на тези програми от името на отговорния академичен орган (подписва Листа за признаване).

Взаимодействие с отделни заминаващи студенти

Анекс 2 Предложения към институциите за признаване на периодите на обучение в чужбина в рамките на двустранни споразумения

Преди отпътуването на студента отговорното академично/административно лице следва да:

- Обсъди със студента и да одобри окончателно Договора за обучение, който съдържа програма за обучение в чужбина за семестър или година (около 30 или 60 кредита); тази програма има подобни, допълващи или съгласувани учебни резултати във връзка с програмата на изходната институция, но без задължително да има същото съдържание;
- Гарантира предварително, че всички кредити, получени в чужбина по одобрената програма за обучение, ще бъдат изцяло признати, прехвърлени към програмата на изпращащата институция и използвани за задоволяване на изискванията за придобиване на квалификация.

След завръщането на студента отговорният администратор следва да:

- Прехвърли всички кредити, получени в чужбина по одобрената програма за обучение (академична справка) в официалната учебна програма на студента в изпращащата институция, посочвайки учебните дейности, за които се отнасят, с техните оригинални названия; кредитите впоследствие ще бъдат включени в Дипломното приложение с бележка, която посочва институцията, където са били присъдени.
- Използва кредитите, придобити в чужбина с цел натрупване, за да се изпълнят конкретни изисквания на учебната програма, както вече е било договорено в Договора за обучение; признаването на кредити, придобити в чужбина, като допълнителни кредити не следва да се обвързва с ангажимента за пълно академично признаване и може да се извърши само ако студентът донесе повече от 30/60 кредита.

Анекс 3: Оценъчна таблица на ЕСТК

Увод

Първият раздел от настоящото приложение описва опитите за изработване на надеждна система за интерпретация и преобразуване на оценките. Вторият раздел описва опростена система, наречена „Оценъчна таблица на ЕСТК“. Опростената система се основава на предишна версия и както и при нея изисква университетите да следват своята оценъчна практика и култура, което е добра практика в много институции в Европа. Оценъчната таблица на ЕСТК позволява на университетите да осигурят справедлив трансфер и признаване на оценките на мобилните студенти. Коментарите на потребителите по новата версия са добре дошли.

Обща информация

Добре известно е, че Европейските образователни системи са разработили различни подходи за оценяване, които са дълбоко вкоренени в техните педагогически и културни традиции. Нещо повече, нека отбележим, че те не само имат различни оценъчни скали, но ги използват по различен начин в различните институции и за различните предметни области. Освен че спазването на тези разлики е от съществено значение, е важно те да станат прозрачни в рамките на Европейското пространство за висше образование, така че оценките, давани във всички страни, институции или за всеки предмет, могат да бъдат правилно разбрани и когато е необходимо, сравнявани от хора от различни културни среди. Мобилните студенти имат право на справедливо отношение към техните оценки, когато кредитите се прехвърлят от една институция/страна в друга, тъй като стипендиите или други предимства могат да зависят от тяхното ниво на представяне. Прозрачността на нивата на представяне е също толкова важна за завършилите студенти, които кандидатстват за работа в своята или чужда страна.

За справянето с този проблем през миналите години указанията на ЕСТК предлагат в допълнение към националната скала Европейските институции да могат да използват Европейска оценъчна скала като средство за преобразуване в други оценъчни системи. Подобна европейска скала е базирана на статистическото разпределение на удовлетворителни оценки по всяка програма, които показват как националната скала реално се използва в този контекст и позволява сравнение със статистическото разпределение на оценките в паралелна програма на друга институция.

Като първа стъпка прилагането на ЕСТК скала изисква събирането на статистически данни в институциите, които са склонни да участват в схемата за по-голяма прозрачност на техните оценки. В образователните системи, в които класирането на студентите за всяка курсова единица/модул е стандартна процедура, статистическите данни могат да бъдат предоставени за самата група, в която е получена оценката. В други случаи статистическото разпределение се базира на оценките, дадени през последните две или три години на конкретна референтна група – една програма или група еднородни програми – от които може да се извлече последователен модел на оценяване. Тези данни, събрани в

голям брой институции в Европа, показват как реално се използват националните оценъчни скали. Например преподавателите във френските образователни институции използват по-често по-ниската половина от тяхната скала, докато техните италиански колеги използват по-често по-високи оценки. Що се отнася до областите на отделните предмети, данните от много италиански образователни институции показват, че преподавателите по инженерни науки дават по-ниски оценки от преподавателите по хуманитарни науки. Макар тези модели вече да са били доловени от практиците въз основа на впечатления, интересно е да се установи, че те намират подкрепа в статистически доказателства. Таблицата за разпределението на оценките, разработена за конкретната референтна група, позволява дадена наскоро получена оценка да бъде поставена в собствен контекст, което прави по-лесно вникването в нивото на представяне на студента и сравнението с това на студенти със сходна позиция в други контексти.

Като втора стъпка в прилагането на оценъчната скала на ЕСТК кривата на статистическото разпределение за всяка референтна група е разделена на пет сегмента (горен 10%, следващ 25%, следващ 30%, следващ 25%, най-нисък 10%), наричани също така А, В, С, D, Е, което може да се превърне в средство за пряко преобразуване на оценките от програма за присъждане на степени в дадена страна/образователна институция в подобна в друга страна / образователна институция. Например, ако въз основа на статистическите данни в дадена френска програма за присъждане на степени 10% от най-добрите студенти са получили оценка 14, то оценката А по ЕСТК може да бъде прибавена в академичната справка на студента редом с оценката 14. По този начин френската оценка 14 се разбира като една от най-добрите оценки, получени по тази програма, сравнено с оценката, която има подобен процент за същия предмет в друга страна /образователна институция, към които е приложена оценка А – например 30 в италианска образователна институция.

В светлината на опита, натрупан във връзка с 5-степенната оценъчна скала на ЕСТК през последните години, може да се каже, че втората стъпка, описана по-горе, се оказва твърде амбициозна и трудно приложима, особено при онези национални оценъчни системи с пет или по-малко удовлетворителни оценки, които едва ли биха се вписали в предварително определената процентна структура, предвидена от скалата на ЕСТК. Всъщност използването на скала по ЕСКТ от европейските образователни институции е доста ограничено.

Опростена система: Оценъчна таблица на ЕСТК

За да се опрости процедурата в опит да се постигне целта европейските оценки да станат по-прозрачни, ние предлагаме използването на „оценъчната таблица на ЕСТК“, като се съсредоточаваме върху първата стъпка при 5-балната система. По този начин институциите трябва само да предоставят статистическото разпределение на техните оценки под формата на стандартна таблица. Ето защо оценъчната скала по ЕСТК, базирана на предварително зададена процентна структура, трябва да бъде заменена с проста статистическа таблица, попълнена за всяка програма за присъждане на степен или група от подобни програми.

С други думи, вместо да се правят опити съществуващите практики за оценяване да се поставят в рамките на стандартна скала за разпределяне, университетите трябва просто да определят реалния процент студенти, които са получили всяка една „местна“ оценка.

Например:

Национална / институционална оценка	Общ брой, присъден на референтната група	Процент от общия брой
10	50	5%
9	100	10%
8	350	35%
7	300	30%
6	200	20%
	1,000	100%

Оценъчната таблица на ЕСКТ може да бъде изготвена за националните оценъчни скали във всякакъв размер от данни относно дадена референтна група, които са лесно достъпни в академичните справки на образователните институции. Когато се включва в Академичните справки и Дипломните приложения на студентите, таблицата ще подпомогне интерпретирането на всяка присъдена оценка, без да изисква допълнителни изчисления.

Новата **оценъчна таблица на ЕСКТ** позволява по-разбираемо сравнение на две или повече оценъчни системи и култури. Това може да се илюстрира чрез следния пример:

Национална/институционална оценка за страна/система А	Процент на оценките*	Национална / институционална оценка за страна/система Б	Процент на оценките*
30 с отличие	5.6%	1	20%
30	15.7%	2	35%
29	0.5%	3	25%
28	12.3%	4	20%
27	11.8%		
26	9.0%		
25	8.2%		
24	11.3%		
23	2.7%		
22	6.0%		
21	2.3%		
20	5.7%		
19	1.9%		
18	6.9%		
Общо	100%		100%

*Въз основа на общия брой оценки, дадени по програмата за присъждане на степен през предходните две години.

От този пример можем да видим, че оценка 30, присъдена по скалата на А, следва да бъде заменена с 1 по скалата на Б. Оценката 2 на Б ще се изрази в оценки 26-29 (средно 27) на страната или системата А.

Да обобщим, **оценъчната таблица на ЕСТК позволява лесна, прозрачна интерпретация и преобразуване на оценките** от една система или контекст в друга и затова отдава дължимото на нивото на академично представяне на всички учещи. Ако се използва правилно, тя свързва различните оценъчни системи, както и различните култури в Европейското пространство за висше образование и отвъд него.

Използването на **оценъчната таблица на ЕСТК** изисква да бъдат предприети следните стъпки:

1. да се определи референтната група, за която разпределянето на оценките ще се изчисли (обикновено програма за присъждане на степен, но в някои случаи по-широко или различно групиране на студентите като факултет или сектор – напр. хуманитарни науки);
2. събиране на всички присъдени оценки за период от (поне две академични години за определената референтна група);
3. изчисляване на разпределението на оценките в проценти за референтната група;
4. включване на процентна таблица на оценките за вашата програма за присъждане на степен във всяка Академична справка / Дипломно приложение;
5. при трансфер сравнете процентната таблица на друга програма за присъждане на степен в друга образователна институция с вашата. Въз основа на това сравнение отделните оценки могат да бъдат преобразувани.

Първите четири стъпки в процедурата касаят всички програми и са чисто административни задачи. Академичният персонал, отговорен за трансфера на кредити, може да участва в стъпка 5, когато бъдат установени общите указания за преобразуване на оценките.

Анекс 4: Основни документи

Настоящото Ръководство предлага образци на Формуляр за кандидатстване, Договор за обучение, Договор за обучителна практика, Академична справка и схематично изложение на Дипломното приложение. Примерите на актуализирани и попълнени формуляри и разбира се каталози могат да се намерят онлайн на адрес: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm.

Там можете да откриете и полезни документи като формуляр за планиране на образователен модул или формуляр за проверка на учебното натоварване по образователния компонент.

ПРОГРАМА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ / ЕРАЗЪМ – ЕСТК

ФОРМУЛЯР ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ НА СТУДЕНТИ

Академична година: 20...../20..... (Снимка)

Област на обучение: .....

Настоящият формуляр за кандидатстване трябва да се попълни с ЧЕРНИ и ПЕЧАТНИ букви, за да бъде лесно копиран и/или изпратен по факс.

Изпращаща институция: Име и пълен адрес:

Факултетен координатор – име, телефон и факс, и-мейл:

Институционален координатор – име, телефон и факс, и-мейл:

Лични данни на студента (попълва се от кандидатстващия студент)

Фамилия:	Първо име:
Дата на раждане:	Място на раждане:
Пол: М ☐ / Ж ☐ Националност:	Постоянен адрес (ако е различен):
И-мейл:	Тел:
Настоящ адрес:	
Настоящият адрес е валиден до:	
Тел. (вкл. код на страната):	

Списък на институциите, които ще получат настоящия Формуляр за кандидатстване (по ред на предпочитания):

Висше училище	Страна	Срок на обучение		Продължителност на престой (месеци)	Брой очаквани ЕСТК кредити
		От	До		
1.					
2.					
3.					

Име на студента:
Изпращаща институция: Страна:
Накратко посочете причините, поради които желаете да учите в чужбина:

Езикова компетентност Забележка: Трябва да се предостави доказателство за познаване на езика, на който се преподава в приемащото учебно заведение.

Майчин език:				
Език на преподаване в изпращащата образователна институция(ако е различен):				
Други езици	Имам достатъчни познания по езика, за да разбирам лекциите		Имам нужда от допълнителна подготовка	
	ДА	НЕ	ДА	НЕ
	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐

Професионален опит, свързан с настоящото обучение (ако има отношение към него)

Професионален опит / длъжност	Фирма / организация	Дати	Страна

Предидно / настоящо обучение

<p>Диплома/степен, за която учите понастоящем:</p> <p>Брой учебни години за придобиване на висше образование преди отпътуване в чужбина:</p> <p>Вече учили ли сте в чужбина? Да ☐ Не ☐</p> <p>Ако да – кога? В коя образователна институция?</p> <p>Приложената <u>Академична справка</u> включва подробности за предишно или настоящо обучение за придобиване на висше образование. Данните, които не са известни към момента на кандидатстване, ще бъдат предоставени на по-късен етап.</p>

Подпис на студента:	Дата: .....
---------------------------	-------------

ПРИЕМАЩА ИНСТИТУЦИЯ

С настоящото потвърждаваме получаването на формуляра за кандидатстване, предложени Договор за обучение и Академичната справка на кандидата.

Горепосоченият студент е условно приет в нашето учебно заведение
 не е приет в нашето учебно заведение

Подпис на факултетния координатор: ..... Дата: .....

Подпис на институционалния координатор:..... Дата: .....

ПРОГРАМА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ / ЕРАЗЪМ – ЕСТК

ДОГОВОР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Академична година: 20..... / 20..... Период на обучение: от ..... до .....

Област на обучение: .....

Име на студента:
И-мейл на студента:
Изпращаща институция:

Страна:

Данни за предложената учебна програма в чужбина / договор за обучение

Приемаща институция:

Страна:

Код на курсовата единица (ако има такъв) и номер на страница в информационния пакет	Название на курсовата единица (според курсовия каталог)	Семестър (есен / пролет)	Брой ЕСТК кредити

Подпис на студента: .....

Дата: .....

Изпращаща институция

Ние потвърждаваме, че Договорът за обучение е одобрен.

Подпис на факултетния координатор: ..... Дата: .....

Подпис на институционалния координатор:..... Дата: .....

Приемаща институция Ние потвърждаваме, че Договорът за обучение е приет. Подпис на факултетния координатор: ..... Дата: ..... Подпис на институционалния координатор:..... Дата: .....
--

Име на студента: Изпращаща институция: Страна:

Промени по първоначалния договор за обучение (да се попълни САМО ако е необходимо)

Курсови единици (според курсовия каталог)	Название на курсовите единици (според курсовия каталог)	Изключена курсова единица	Добавена курсова единица	Брой ЕСТК кредити
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	

Ако е необходимо, продължете списъка на отделен лист.

Подпис на студента: ..... Дата: .....

Изпращаща институция Потвърждаваме, че горепосочените промени по първоначално приетия договор за обучение, са одобрени. Подпис на факултетния координатор: ..... Дата: ..... Подпис на институционалния координатор:..... Дата: .....

Приемаща институция

Потвърждаваме, че горепосочените промени по първоначално приетия договор за обучение, са одобрени.

Подпис на факултетния координатор: ..... Дата: .....

Подпис на институционалния координатор:..... Дата: .....

ПРОГРАМА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ / ЕРАЗЪМ – ЕСТК

ДОГОВОР ЗА ОБУЧИТЕЛНА ПРАКТИКА И АНГАЖИМЕНТ ЗА КАЧЕСТВО

I. Данни за студента

Име на студента:	
Област на познание:	Академична година :
Степен :	
Изпращаща институция:	Страна:

II. Данни за предложената програма за обучителна практика в чужбина

Приемаща институция:
Планирани дати за начало и край на периода на практика : от.... до..... (....месеца)
Познания, умения и компетентности, които трябва да бъдат придобити:
Детайлна програма на периода на обучителната практика:
Задачи на студента:
План за мониторинг и оценка:

III. Ангажименти на трите страни

С подписването на този документ студентът, изпращащата институция и приемащата институция потвърждават, че ще се придържат към принципите на ангажимента за качество на студентските практики по програма Еразъм, приложен по-долу.

Студентът

Подпис на студента

.....

Дата:

Изпращащата институция

Ние потвърждаваме, че така предложеният договор за обучителна практика е одобрен. При успешно завършване на обучителната програма институцията ще присъди ..... ЕСТК кредита и ще документира периода на обучителната практика в Дипломното приложение.

Подпис на координатора:

.....

Дата:

Приемащата организация

Ние потвърждаваме, че предложената обучителна програма е одобрена. При успешно завършване на обучителната програма организацията ще издаде сертификат на студента.

Подпис на координатора:

.....

Дата:

АНГАЖИМЕНТ ЗА КАЧЕСТВО

За студентска практика по програма Еразъм

Този ангажимент за качество повтаря принципите на Европейската харта за качество на мобилността

ИЗПРАЩАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ СЕ ЗАДЪЛЖАВА ДА:

Определи **учебните резултат+и** от студентската практика от гледна точка на знания, умения и компетентности, които трябва да бъдат придобити.

Окаже съдействие на студента при **избор** на подходяща приемаща институция, продължителност на практиката и съдържание на практиката, които да способстват за постигането на тези учебни резултати.

Подбере студентите на основата на ясно определени и прозрачни критерии и процедури и да подпише **Договор за обучителна практика** с избраните студенти.

Подготвя студентите в практически, професионален и културен аспект за живота в приемащата страна, по-конкретно чрез езиково обучение, структурирано така, че да отговори на техните професионални потребности.

Осигурява **логистична подкрепа** на студентите, което включва транспорт, визи, настаняване, разрешителни за пребиваване или работа, както и социални осигуровки и застраховки.

Извършва **пълно признаване** на студентите при успешно приключване на дейностите, посочени в Договора за обучителна практика.

Оценява с всеки студент неговото персонално и професионално развитие, постигнато в резултат на участието в програма Еразъм.

ИЗПРАЩАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ* И ПРИЕМАЩАТА ОРГАНИЗАЦИЯ СЪВМЕСТНО СЕ ЗАДЪЛЖАВАТ ДА:

Обсъдят и договорят подходящ за целта **Договор за обучителна практика** (включително програмата за практиката, както и мерки за признаване) за всеки студент и адекватни споразумения за наставничество.

Проследят напредъка на практиката и да предприемат подходящи мерки, в случай че това се налага.

ПРИЕМАЩАТА ОРГАНИЗАЦИЯ СЕ ЗАДЪЛЖАВА ДА:

Възложи на студента **задачи и отговорности** (както е предвидено в Договора за обучителна практика), които да съответстват на неговите знания, умения, компетентности и учебни цели и да осигурят необходимото оборудване и подкрепа.

Изготви **договор или еквивалентен документ** за нуждите на практиката, който да бъде в съответствие с изискванията на националното законодателство.

Определи наставник, който да съветва студентите, да им помага в процеса на интеграция и да следи за техния обучителен напредък.

Осигури **практическа подкрепа**, ако се налага, да провери дали застраховките са подходящи и да способства за разбиране на културата на приемащата държава.

Студентът се задължава да:

Се придържа към всички **условия**, договорени за неговата/нейната практика и да направи всичко възможно за успешното ѝ реализиране.

Се придържа към **правилата и нормите** на приемащата организация, стандартния брой работни часове, правила на поведение и правила за конфиденциалност.

Общува с изпращащата институция относно всеки възникнал проблем или промени, отнасящи се до практиката.

Предостави отчет в определена формат, както и всички съпътстващи документи в края на практиката.

*В случай че висшето учебно заведение е включено в консорциум, неговите задължения могат да бъдат споделени с координиращата организация на консорциума.

СТУДЕНТСКА ХАРТА ЕРАЗЪМ

Статутът на „студент по програмата Еразъм“ има отношение към студентите, които отговарят на критериите за легитимност на секторна програма „Еразъм“ и които са били избрани от своя университет* за реализирането на определен период на обучение по програмата „Еразъм“ в чужбина – с цел обучение в законно създаден партньорски университет или за провеждането на практика в търговско предприятие или друга подходяща организация. За мобилност с цел обучение и двата университета следва да притежават Университетска Харта Еразъм, издадена от Европейската комисия. За практиките в търговски предприятия изпращащата институция следва да притежава Разширена Харта Еразъм (т.е. покриваща правата и задълженията по реализирането на практиките).

Като студент по програмата „Еразъм“ имате право да очаквате:

- Вашата изпращаща и приемаща институция да имат междуинституционално споразумение.
- Изпращащата и приемащата институция да подпишат с Вас преди стартирането на мобилността Договор за обучение/ обучителна практика, който описва подробно планираните дейности в чужбина, включително и предвидените за присъждане академични кредити.
- Не трябва да заплащате в приемащата институция такси за обучение, регистрация, полагане на изпити, достъп до лаборатории и библиотеки по време на периода на обучение по програмата „Еразъм“.
- Пълно академично признаване в изпращащата институция на приключилите дейности в рамките на периода на мобилност по програмата „Еразъм“, съгласно Договора за обучение/обучителна практика.
- След приключването на дейностите в чужбина да получите *Академична справка*, която отразява осъщественото обучение/практика и е подписана от приемащата институция/търговско предприятие. Справката описва Вашите резултати заедно с придобитите кредити и оценки. Ако практиката не представлява част от учебния план на студента, мобилният период следва поне да бъде вписан в *Дипломното приложение*.
- В приемащата институция да се отнасят с Вас и да Ви обслужват по същия начин, както останалите студентите, които се обучават в нея.
- Да имате достъп до Университетската харта Еразъм и Декларацията за политиката на програма „Еразъм“ на изпращащия и приемащия университет.
- Вашата стипендия и студентски заем в изпращащата държава се запазват по време на престоя в чужбина.

Като студент по програма „Еразъм“ от Вас се очаква:

- Да спазвате правилата и задълженията по Вашия *договор за безвъзмездно финансиране по програма „Еразъм“* с изпращащия университет или Националната агенция по програма „Учене през целия живот“.

- Да се уверите, че всички промени в Договора за обучение/обучителна практика са съгласувани в писмен вид между изпращащата и приемащата институция, веднага щом са възникнали.
- Да реализирате пълния период на обучение/обучителна практика, договорен с приемащия университет/търговско предприятие, включително да положите изпити или да преминете други форми на оценяване, като спазвате техните правила и наредби. След завръщането си да подготвите отчет за Вашия Еразъм период на обучение/обучителна практика и да предоставите обратна информация, ако Ви бъде поискана от изпращащия университет, от Европейската комисия или от Националната агенция по програма „Учене през целия живот“.

Ако имате проблем:

- Изяснете същността на проблема и проверете Вашите права и задължения.
- Свържете се с Вашия факултетен или институционален координатор по програма „Еразъм“ и използвайте официалната процедура за подаване на жалби във Вашия изпращащ университет, ако е необходимо.

Ако останете неудовлетворени, свържете се с Вашата Национална агенция по програма „Учене през целия живот“.

* „Университет“ означава всеки вид институция за висше образование, която в съответствие с националното законодателство или практика предлага признати степени или други признати квалификации за висше образование или професионално образование или обучение на ниво висше образование.

ОБЩИ УСЛОВИЯ

Член 1 : Отговорности

Всяка от страните по настоящия договор освобождава от задължения другата страна за понесени от нея или нейния персонал щети в резултат от изпълнение на настоящия договор, освен в случай че тези щети не са резултат на умишлено неправомерни действия от една от страните или от страна на нейния персонал.

Националната агенция на Великобритания, Европейската комисия и техният персонал не могат да бъдат отговорни за щети, понесени по време на реализиране на практиката. В този смисъл Националната агенция на Великобритания или Европейската Комисия няма да толерират искания за обезщетение, произтичащи от подобни искове.

Член 2 : Прекратяване на договора

В случай че бенефициентът не изпълни някое от своите задължения, произтичащи от настоящия договор, и въпреки последствията, предвидени от закона, институцията има право да прекрати или анулира договора без допълнителни правни формалности в случаите, когато не е предприето действие от страна на бенефициента в рамките на един месец от получаване на потвърждение чрез препоръчано писмо.

Ако бенефициентът прекрати договора преди предвидения в него краен срок или ако той/тя не успее да изпълни договора в съответствие с неговите правила, то бенефициентът следва да възстанови полученото до момента финансиране.

В случай на прекратяване на договора от страна на бенефициента поради форсмажорни обстоятелства, т.е. непредвидими извънредни ситуации и събития извън контрола на бенефициента, които не могат да бъдат отдадени на грешка или небрежност от негова страна, то бенефициентът следва да получи финансирането, отговарящо на реалната продължителност на практиката. Средствата, надвишаващи полагаемото финансиране за реалния период, следва да бъдат възстановени.

Член 3: Защита на личните данни

Всички лични данни, съдържащи се в договора, трябва да бъдат обработвани в съответствие с Регламент № 45/2001 на Европейския парламент и на Съвета за защитата на лицата във връзка с обработването на лични данни от страна на институции и органи на Общността и за свободното движение на такива данни. Тази информация трябва да се обработва единствено във връзка с изпълнението и допълнителните дейности по договора от страна на изпращащата институция, Националната агенция и Европейската комисия, без да се изключва възможността информацията да бъде предоставена на лица, отговорни за контрола и одита на дейностите, в съответствие с европейското законодателство (Съд на одиторите или Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ)).

Бенефициентът може, при предоставяне на писмена молба, да получи достъп до личните си данни и да поправи непълна и невярна информация. Той/тя следва да адресира своите въпроси, отнасящи се до личните данни, до изпращащата институция и/или Националната агенция. Участникът може да депозира оплакване срещу начина, по който се обработват неговите лични данни, в

Информационния офис на Съвета на Европа, що се отнася до използването на тези данни от изпращащата институция, до Националната агенция или до Европейския надзорен орган за защита на данните, що се отнася до използването на данните от Европейската комисия.

Член 4 : Контрол и одит

Страните по този договор се задължават да осигурят подробна информация по искане на Европейската комисия, Националната агенция на Великобритания или външен орган, упълномощен от Европейската комисия или Националната агенция на Великобритания да провери дали практиката и всички клаузи на договора са били реализирани надлежно.

- (1) Код на курсовата единица: направете справка в Курсовия каталог на ЕСТК
- (2) Продължителност на курсовата единица:
Y = 1 академична година
1S = 1 семестър
1T = 1 срок / триместър
- 2S= 2 Семестъра
2T = 2 срока/триместъра
- (3) Оценяване:
а) Описание на системата за оценяване на обучаващата институция
б) Разпределяне на оценките във факултета или програмата (моля, уточнете) (За този раздел, моля, направете справка в Ръководство на потребителя на ЕСТК, Анекс 3)
- (4) ЕСТК кредити:
1 академична година	= 60 кредита
1 семестър	= 30 кредита
1 срок/триместър	= 20 кредита

Дипломно приложение

Дипломното приложение следва модела, разработен от Европейската комисия, Съвета на Европа и ЮНЕСКО-Европейски център за висше образование (UNESCO-CEPES). Целта на приложението е да предостави достатъчно независима информация, за да се подобри международната „прозрачност“ и справедливото академично и професионално признаване на квалификациите (дипломи, степени, удостоверения, т.н.). То е изработено така, че да предостави описание на характера, нивото, контекста, съдържанието и статуса на предприятието и успешно приключило обучение от лицето, посочено по име в оригиналната квалификация, към която е прикачено настоящото приложение. То не трябва да съдържа каквито и да било субективни оценки, еквивалентни твърдения или предложения за признаване. Информация следва да бъде предоставена по всичките осем раздела. Ако не бъде предоставена информация, трябва да бъде дадено обяснение защо това не е направено.

1. ИНФОРМАЦИЯ, ИДЕНТИФИЦИРАЩА ПРИТЕЖАТЕЛЯ НА КВАЛИФИКАЦИЯТА

1.1. Фамилия:

1.2. Име и презиме:

1.3. Дата на раждане (дд/мм/гг):

1.4. Идентификационен номер или код на студента (ако има такъв):

2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯТА

2.1. Название на квалификацията и (ако е приложимо) присъдена титла (на оригиналния език):

2.2. Основна(и) област(и) на обучение за квалификацията:

2.3. Име и статут на присъждащата институция (на оригиналния език):

2.4. Име и статус на институцията (ако е различна от 2.3), която ръководи обучението (на оригиналния език):

2.5. Език (езици) на преподаване/провеждане на изпити:

3. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НИВОТО НА КВАЛИФИКАЦИЯ:

3.1. Ниво на квалификация:

3.2. Официална продължителност на програмата:

3.3. Изисквания за достъп:

4. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ:

4.1. Форма на обучение:

4.2. Изисквания на програмата:

4.3. Подробности за програмата (напр. изучавани модули или курсови единици) и отделните получени оценки/бележки/кредити:

(ако тази информация присъства в официалната академична справка, тя следва да бъде използвана тук)

4.4. Схема за оценяване и, ако е приложимо, указание за разпределението на оценките:

4.5. Цялостна класификация на квалификацията *(на оригиналния език)*:

5. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФУНКЦИЯТА НА КВАЛИФИКАЦИЯТА

5.1. Достъп до по-нататъшно обучение:

5.2. Професионално развитие *(ако е приложимо)*:

6. ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

6.1. Допълнителна информация:

6.2. Допълнителни източници на информация:

7. ЗАВЕРЯВАНЕ НА ПРИЛОЖЕНИЕТО

7.1. Дата:

7.2. Подпис:

7.3. Длъжност:

7.4. Официален печат или клеймо:

8. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

(Внимание: Институциите, които възнамеряват да издават Дипломни приложения, трябва да се позоват на пояснителните бележки, които обясняват как следва да бъдат попълнени приложенията.)

Анекс 5: Преглед на националните разпоредби за броя на учебните часове за академична година

Анекс 5: Преглед на националните разпоредби за броя на учебните часове за академична година

Страни	Часови обхват / академична година	Часови обхват/ кредит	Съществуваща нормативна уредба
Австрия	1500 ч	25 ч	Закон
Белгия (Фл)	1500/1800 ч	25/30 ч	Указ (право на фламандско ниво) (постановление)
Белгия (Фр)	1440 ч	24 ч	Указ (право на френската общност) (постановление)
Чехия	1500/1800 ч	25/30 ч	Добра практика, препоръка на Основните характеристики на ЕСТК.
Кипър	1500/1800 ч	25/30 ч	Нов Закон за висшето образование (обсъждане през 2008 г.)
Дания	1650 ч	27/28 ч	Писма от Министерството
Естония	1560 ч	26 ч	Закон за университетите
Финландия	1600 ч	27 ч	Закон на Държавния съвет
Франция	1650 ч	25/30 ч	Препоръка от конференцията на ректорите на университети Постоянна конференция на министрите на федералните провинции. Елемент на акредитация
Германия	1800 ч	30 ч	
Гърция	1500/1800 ч	25/30 ч	Министерско решение
Унгария	1620/1800 ч	30 ч	Закон за висшето образование и свързания с него правителствен указ
Исландия	1500/2000 ч	25/33 ч	Не съществува нормативна уредба, постигнато е разбирателство между университетите
Ирландия		20/30 ч	Препоръка за принципите и оперативни указания, изработени от Националния квалификационен орган на Ирландия
Италия	1500 ч	25 ч	Министерски укази (постановления)
Латвия	1600 ч		Закон
Литва	1600 ч		Закон и Указ (постановление)
Малта	1500 ч	25 ч	Закон за образованието, 2004 г., и подзаконови актове
Холандия	1680 ч	28 ч	Закон

Анекс 5: Преглед на националните разпоредби за броя на учебните часове за академична година

Португалия	1500/1680 ч	25/28 ч	Указ 42/2005 от 22 февруари (постановление)
Норвегия	Не е обявен часов обхват за академична година / решение на университетите	Не е обявен часов обхват за кредит	Закон
Полша	1500/1800 ч	25/30 ч	Указ (постановление)
Румъния	1520/1640 ч	25/27 ч	Заповед (наредба) на Министерство на образованието (от 1999 г.)
Словакия	Не е обявен часов обхват за академична година	25/30 ч	Добра практика, препоръка на основните характеристики на ЕСТК
Словения	1500/1800 ч	25/30 ч	Закон (2004 г.)
Испания	1500/1800 ч	25/30 ч	Кралски указ (закон)
Швеция	1600 ч	26/27 ч	Наредба за висшето образование (правителствена наредба) постановява редовно обучение в рамките на 40 седмици
Швейцария	1500/1800 ч	25/30 ч	Наредба на Швейцарската конференция на университетите за прилагането на Болонския процес
Турция	1500/1800 ч		Закон
Великобритания	1200-1800 ч	20 ч	Национални квалификационни (и кредитни) рамки

Европейска комисия

Ръководство на потребителя на ЕСТК

Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности

2009 г. – 60 стр. – 18.2 x 25.7 см

ISBN: 978-92-79-09728-7

doi: 10.2766/88064